

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM OKULU ÖĞRENCİLERİNİN OKUL YAŞAM KALİTESİNE
İLİŞKİN ALGILARI
(BURSA İLİ YILDIRIM İLÇESİ ÖRNEĞİ)

Gamze TÜRKOĞLU

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2012

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM OKULU ÖĞRENCİLERİNİN OKUL YAŞAM KALİTESİNE

İLİŞKİN ALGILARI

(BURSA İLİ YILDIRIM İLÇESİ ÖRNEĞİ)

Gamze TÜRKOĞLU

Danışman

Doç. Dr. Ali SABANCI

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı

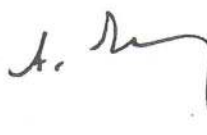
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2012

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Gamze TÜRKOĞLU'nun bu çalışması jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç.Dr. Mustafa HOŞTUT

Üye (Danışmanı) : Doç.Dr. Ali SABANCI A. 

Üye : Yrd. Doç. Dr. Kemal Karıker


Tez Başlığı: İLK ÖĞRETİM OKULU ÖĞRENCİLERİNİN OKUL YAŞAM KALİTESİNE
İLİŞKİN ALGILARI
(BURSA İLİ YILDIZIM İLGEİ ÖRNEĞİ)

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 28/06/2012

Mezuniyet Tarihi : 05/07/2012

Prof.Dr. Mehmet ŞEN
Müdür

.....

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

Üye (Danışman): Doç. Dr. Ali SABANCI

Üye:

Üye:

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../....

İmza

.....

Müdür

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
SUMMARY	iv
ÖNSÖZ	v
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM PROBLEM DURUMU

1.1 Araştırmanın Problemi	2
1.2 Araştırmanın Amacı	3
1.3 Araştırmanın Önemi	3
1.4 Araştırmanın Sayıltıları	4
1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.6 Araştırmanın Tanımları	5

İKİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Okul Yaşam Kalitesi (OYK)	6
2.1.1 Okul Yaşam Kalitesinin Değişkenleri	8
2.1.1.1 Okula Yönelik Duygular	8
2.1.1.2 Statü	9
2.1.1.3 Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi	10
2.1.1.4 Öğrenci-Öğrenci İletişimi	11
2.1.1.5 Okul Yönetimi	12
2.1.1.6 Sosyal Etkinlikler	13
2.1.1.7 Öğretim Programı	14
2.1.2 Okul Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi	14

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

3.1 Yurt içinde Yapılan Çalışmalar	17
3.2 Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	19

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

4.1 Araştırmanın Modeli	22
4.2 Evren ve Örneklem	22
4.3 Veri Toplama Aracı	23
4.3.1 Okul Yaşam Kalitesi Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	23
4.3.2 Okul Yaşam Kalitesi Ölçeğinin Faktör Analizi	24
4.3.2.1 Doğrulayıcı Faktör Analizi	24
4.4 Verilerin Toplanması	29
4.5 Verilerin Çözümlemesi	29

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

5.1 Demografik Özellikler	30
5.2 Öğrenci Görüşlerine Göre, İlköğretim Okullarında Okul Yaşam Kalitesi Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorum	32
5.3 Okullarının Bulunduğu Sosyo-ekonomik Düzeye Göre Öğrencilerin Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular ve Yorum	34
5.4 Cinsiyete Göre Öğrencilerin Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular ve Yorum	36
5.5 Sınıf Düzeyine Göre Öğrencilerin Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular ve Yorum	38
5.6 Annelerinin Eğitim Seviyesine Göre Öğrencilerin Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular ve Yorum	40
5.7 Babalarının Eğitim Seviyesine Göre Öğrencilerin Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular ve Yorum	43
SONUÇ	46
KAYNAKÇA.....	50
EK 1- Veri Toplama Aracı	60
EK 2- Ölçek Sahibinden Alınan İzin Belgesi	61
EK 3- Bursa Valiliği'nden Alınan İzin Belgesi	64
ÖZGEÇMİŞ	66

ÖZET

Bu çalışma ilköğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algısının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evreni 2011–2012 Eğitim-Öğretim yılında Bursa ili merkez ilçelerinden Yıldırım'daki resmi ilköğretim okullarına devam eden altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Evrendeki ilköğretim okullarından alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden olacak şekilde yansız küme örnekleme yoluyla üç okul belirlenmiş, bu okullardan da yine seçkisiz olarak birer şube seçilmiştir. Belirlenen bu üç okuldan seçilen üçer şubedeki öğrenciler araştırmanın örneklemini oluşturmuşlardır.

Araştırmaya, alt sosyo-ekonomik düzeydeki okuldan 92, orta sosyo-ekonomik düzeydeki okuldan 85 ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki okuldan da 123 olmak üzere toplam 300 öğrenci katılmıştır.

Bu araştırmada veriler Sarı (2007) tarafından geliştirilen, “Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği” (OYKÖ) kullanılarak toplanmıştır.

Verilerin analizinde SPSS 13.0 paket programı kullanılarak betimsel istatistikler incelenmiştir. Ayrıca aritmetik ortalama, standart sapma dağılımlarının incelenmesinin yanı sıra okul yaşam kalitesi düzeyinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği t-testi ile okulun bulunduğu sosyo-ekonomik düzeye, sınıf düzeyine ve anne ve babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiştir. Ayrıca veri toplama aracının geçerlik çalışmasında doğrulayıcı faktör analizi için Lisrel 8.54 paket programı kullanılmıştır.

Araştırmanın sonunda OYKÖ'den alınan puanlar genel olarak incelendiğinde, öğrencilerin okullarının yaşam kalitesine ilişkin algılarının 1–5 ölçeği üzerinden $\bar{X} = 3.31$ düzeyinde gerçekleştiği söylenebilir. Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeye sahip okulların öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algıları arasında üst sosyo-ekonomik düzeye sahip okullardaki öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar olduğu, kız ve erkek öğrencilerin okul yaşam kalitesi algıları arasında kız öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar olduğu, anne ve babalarının eğitim düzeyine göre öğrencilerin okul yaşam kalitesi algıları lise ve dengi okul mezunu olanların lehine, sınıf düzeyi ile okul yaşam kalitesi arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Yaşam Kalitesi, Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği

SUMMARY

The main purpose of this study is to investigate students' perceptions about the quality of school life in their primary schools.

This study was carried out in three primary schools which were randomly selected from primary schools and located in the centre county of Bursa which is named Yıldırım and the sample consisted of total 300 students.

Quality of School Life Scale (QSL) which was developed by Sarı (2007) was used to gather data after its factor and reliability analysis were done.

In the data analysis, frequency and percentage, arithmetic means were used. In order to determine whether or not there have been any differences with respect to students' gender the t test was used, and in order to determine whether or not there have been any differences with respect to students' school type, class levels and students' families' educational level, the variance (ANOVA) analysis was used.

Results show that students perceived the quality of life in their schools at $\bar{X} = 3.31$ in terms of 1-5 scale. Research indicates that children from high socio economic status schools develop more favourable perceptions about quality of school life compared to children from lower socio economic status schools, there are significant differences between perceptions of male and female students about quality of life in their schools to the advantage of female students and there are significant differences too between pupils' perceptions about the quality of school life, moreover it's concluded that there aren't any significant differences according to grade of students.

Key Words: Quality of School Life, Quality of School Life Scale.

ÖNSÖZ

Okulun varlığının sebebi olan öğrencilerin, okullarındaki yaşam kalite seviyeleri son yıllarda araştırmacılar tarafından ilgi çeken konular arasında yer almaktadır. Genel olarak kendilerini okulda mutlu hissedeni, okul doyumları yüksek olan öğrencilerin akademik ve sosyal anlamda başarıyı elde etmeleri beklenir. Mutlu öğrenciler, topluma mutlu bireyler olarak dönerler. O halde okulun gerçek var oluş sebebi olan öğrencilere ve topluma hizmet ancak, okullarda yaşam kalitesini yükseltmekle mümkün olabilir.

Bu araştırmada Bursa ili Yıldırım İlçesindeki İlköğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin algılarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın başlangıcından bitimine kadar ilgi ve desteğini gördüğüm hocam ve tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Ali SABANCI ‘ya en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ders dönemi boyunca bilimsel gelişimimize katkısı bulunan hocalarım Sayın Prof.Dr. Mualla BİLGİN AKSU, Sayın Doç.Dr. İlhan GÜNBAYI, Sayın Yrd. Doç.Dr. Türkan AKSU, Sayın Yrd. Doç.Dr. Kemal KAYIKÇI’ya teşekkürlerimi sunarım.

Aradaki fiziki uzaklığa rağmen, her ihtiyacım olduğunda yardımını esirgemeyen, kendisinin hazırlamış olduğu “Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği” ni kullanmama izin veren Sayın Dr. Mediha SARI’ ya samimi teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmaya katılarak bana yardımcı olan öğrencilere, veri toplama sürecinde desteklerini esirgemeyen okul müdürlerine, müdür yardımcılara ve öğretmenlerine çok teşekkür ederim.

Araştırmamın önemli dönemlerinde yardımlarını esirgemeyen sınıf arkadaşlarım Serdar ÖZÇETİN, Reyhan NAZAROĞLU, Ramazan GÖK, Feridun SAĞOL ve Figen ALTINOK’ a teşekkürü bir borç bilirim.

Bugünlere gelmemi sağlayan, manevi destekleri ile hep yanımda olan, tüm sevgi ve özverilerini gösteren aileme çok teşekkür ederim.

Ve eşim... Araştırmamın özellikle yorulduğum, zaman zaman ümitsizliğe kapıldığım son aşamalarında bana sonsuz sabır ve anlayış gösteren, beni cesaretlendiren ve her an manevi destek aldığım sevgili eşim Eser TÜRKOĞLU’ na teşekkür ediyorum.

Bursa - Haziran, 2012

Gamze TÜRKOĞLU

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sayıları ve Okullar	23
Tablo 4.2 Madde Toplam Test Korelasyonu Değerine İlişkin Yorumlar	24
Tablo 4.3 Uyum İndekslerine İlişkin Ölçütler	25
Tablo 4.4 Ayrışım ve Yakınsama Geçerliği Tablosu	28
Tablo 5.1 Araştırmaya Katılan İlköğretim Öğrencilerine Ait Cinsiyet Bilgileri	30
Tablo 5.2 Araştırmaya Katılan İlköğretim Öğrencilerine Ait Sınıf Düzeyi Bilgileri	30
Tablo 5.3 Araştırmaya Katılan İlköğretim Öğrencilerinin Baba Eğitim Durumu Bilgileri..	31
Tablo 5.4 Araştırmaya Katılan İlköğretim Öğrencilerinin Anne Eğitim Durumu Bilgileri..	31
Tablo 5.5 Araştırmaya Katılan İlköğretim Öğrencilerinin Okullarının Sosyo-Ekonomik Düzeyleri	32
Tablo 5.6 Öğrencilerin OYKÖ'den Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	32
Tablo 5.7 Öğrencilerin Okullarının Bulunduğu Sosyo-ekonomik Düzeye Göre Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin ANOVA Sonuçları	35
Tablo 5.8 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin t- Testi Analizi Sonuçları	37
Tablo 5.9 Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin Levene Testi Sonuçları	38
Tablo 5.10 Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri Göre Okullarındaki Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin ANOVA Sonuçları	39
Tablo 5.11 Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeylerine Göre Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin ANOVA Sonuçları	41
Tablo 5.12 Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeylerine Göre Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin “Okula Yönelik Duygular” Boyutuna Ait Dunnett’s C Testi Sonuçları	42
Tablo 5.13 Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeylerine Göre Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin ANOVA Sonuçları	43
Tablo 5.14 Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeylerine Göre Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin “Okula Yönelik Duygular” Boyutuna Ait Dunnett’s C Testi Sonuçları	44

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1 Okul Yaşam Kalitesi Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli	27
--	----

GİRİŞ

Öğrenciler okulu farklı anlamlar yükleyerek tanımlarlar. Kimi öğrenciler okulu eğlenceli, eğitici, motive edici, arkadaşlık bağlarının yüksek olduğu kurumlar olarak görürken, kimileri de bunların tersi olarak okulu, can sıkıcı, monoton, hayal kırıklığına uğraticı yerler olarak görebilmektedirler. Bu algı öğrencilerin ilerideki okul ve okul dışı yaşamlarına etki edebilir. Okulunu çok seven ve okulda mutlu olan öğrenci öğrenim hayatına devam etmek isteyebileceksen, okulda sıkılan, sık sık başarısızlıkla yüz yüze kalan öğrenci ise öğrenim hayatını devam ettirmemek isteyebilir. O halde okullarda geçirilen zaman ve okulun öğrenciler tarafından algılanma biçiminin onların öğrenim hayatlarıyla ilgili alacakları kararlarda etkisi olduğu söylenebilir.

Land ve Spilerman (1975); Williams ve Batten, (1981) ve Csikszentmihalyi' a (1990) göre okul yaşam kalitesi kavramının kökeni, daha genel bir anlam taşıyan “yaşam kalitesi” kavramına dayanmaktadır (Linnakylä ve Brunell, 1996). Genel ve sürekli bir iyi olma hali olarak ele alınmakta olan yaşam kalitesinin değerlendirilmesi genellikle mutluluk, hoşlanma duygusu ve tatmin yaratan olumlu yaşantılarla bunun tersini ifade eden olumsuz deneyimler ve duygular üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu deneyimler kişi yaşamı açısından anlam ve önem taşıyan aile, arkadaş çevresi, okul, iş, boş zamanlar ve benzeri bazında değerlendirilmektedir (Linnakylä ve Brunell, 1996). Buradan hareketle eğitimin genel yaşam kalitesinin önemli boyutlarından biri olduğu söylenebilir. Çünkü hemen hemen her bireyin yaşamının bir bölümünü okul yaşantısı oluşturmaktadır. Karatzias ve diğerlerine (2001) göre okulların öğrencilerin öğrenmeleri üzerindeki etkisi ve okulda geçirilen zamanlar dikkate alındığında, okul yaşam kalitesinin önemi de açıkça görülebilir.

Okul yaşam kalitesinin önemi göz önünde bulundurularak bu çalışmada ilköğretim okulu öğrencilerinin görüşlerine başvurulmuştur. Çalışma Bursa İli Yıldırım ilçesinde seçilen üç okuldaki öğrencilere uygulandığından bir durum çalışması niteliğindedir. Araştırma ile ilköğretim okulu öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin algılarının okudukları okulun bulunduğu sosyo-ekonomik düzey, sınıf düzeyi, cinsiyet ve anne-baba eğitim durumlarına göre değişip değişmediği incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEM DURUMU

1.1 Araştırmanın Problemi

Okullarda davranış problemlerinin oluşmasının engellenmesi ve var olan davranış bozukluklarının düzeltilebilmesi için, olumlu ortamlarının oluşturulabilmesi gerekir. Okullarda olumlu ortamlar, öğrenmenin en üst düzeyde gerçekleşebildiği yerler olarak tanımlanabilir. Öğrencilerin birbirleriyle kurdukları iletişim, onların okulda sergiledikleri davranışlara etki edebilir. Akranlarıyla sağlıklı ilişkiler kurabilen çocuk, okul için de benzer olumlu duygular besleyebilirken, bu iletişimi kuramayan öğrenciler, grup etkinliklerine katılmakta çekingenlik yaşayabilir, bu durum da okul korkusunu beraberinde getirmektedir. Erikson'a (1950, 1959) göre ergenlik döneminin en önemli gelişimsel görevi, kimliğin kazanılmasıdır. Kimlik kavramı sadece kişisel ve bireysel değil, aynı zamanda toplumsal yönleri sahiptir. Kendilerini kabul edebilen, olumlu kimlik geliştirebilen gençler, kendilerini sevmeyen, olumsuz kimlik geliştiren gençlere göre ruhsal açıdan daha sağlıklı olmaktadır. Bütün bu görevlerin ergen tarafından başarıyla yerine getirilmesinde, aile içerisinde sağlıklı bir ortamda bulunması kadar, ergenin okulda da kabul gördüğü, değer verildiği, kendini mutlu ve güvende hissettiği bir ortamda bulunması büyük önem taşımaktadır. Ancak ergenlik döneminin belirgin özelliklerinden biri olan bağımsız olma isteği zaman zaman öğrencilerin birbirleriyle ve özellikle büyükleriyle çatışma yaşamasına sebep olabilir. Yaşanabilecek çatışmaların çözülmesi ve öğrencilere bu konuda danışmalık edilmesi okulun görevleri arasındadır (Yazgan ve diğerleri, 2004).

Okullarda akademik başarı üzerinde baskının yapılması, başarısızlık yaşayan öğrencilerin kendileri dışlanmış hissetmesine sebep olabilir. Özellikle merkezi sınavlara hazırlanan ve bunların neticesi sonucu ortaöğretim kurumlarına yerleşecek öğrencilerde okul tatminsizliği daha sık görülebilir. Okulun öğrencilerin yaşamında, özellikle kişilik gelişimlerinde önemli yer tuttuğu söylenebilir. Okulda öğrencilerin, psikolojik, fiziksel, sosyal ve akademik ihtiyaçlarının gerektiği ölçüde karşılanamaması hem okul yaşamlarında hem de ilerideki yetişkinlik yaşamlarında sorunlara sebep olabilir. Bu sorunların oluşmasının engellenebilmesi için okulların salt akademik başarıdan ziyade, sosyal açıdan da öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanabildiği kurumlar olması gerekmektedir. Okul yaşam kalitesi yüksek olan okullar bu başarıyı elde edebilirler. Bu yüzden kimlik gelişiminin önemli bir parçası olan ilköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin okul yaşam kalitesine ilişkin algıları ile ilgili araştırmalar

yapılmalıdır. Çünkü öğrencilerin okul yaşam kalitesini algı düzeyleri okul yöneticilerine, okul yaşam kalitesini geliştirmelerine yönelik katkı sağlayabilir (Durmaz, 2008).

İlköğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin algı düzeylerinin belirlenmesi bu çalışmanın problemi oluşturmaktadır. Bu probleme ait alt problemler şu şekildedir:

1. İlköğretim Okulu Öğrencilerinin görüşlerine göre ilköğretim okullarında okul yaşam kalitesi ne düzeydedir?

2. Okullarının yaşam kalitesi düzeylerine ilişkin ilköğretim öğrencilerinin görüşleri:

- a) Cinsiyet
- b) Sınıf düzeyi
- c) Okulun bulunduğu sosyo-ekonomik düzeyi
- d) Anne ve babanın eğitim durumu değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

1.2 Araştırmanın Amacı

Okul, aileler, öğrenciler, öğretmenler ve toplum açısından ortak bir anlam ifade etmektedir. Öğrencilerin kendilerini güvende ve mutlu hissettikleri, akademik ve sosyal açıdan başarıyı tattıkları, gelişimlerini destekleyici, kısacası okul tatminlerinin en üst düzeyde oldukları kurumlardır. Öğrenim gördüğü okulda kendisini mutlu hisseden öğrencinin bu hoşnutluğu onun akademik başarısına da olumlu etki edecektir. Okuldan tatmin sağlama, okulda mutlu olma, okula isteyerek ve severek gitme, okulu bir zorunluluktan ziyade zevk alınan bir yer olarak görme eğitimcilerin istediği davranışlardır. Bu davranışlar bütünü öğrencilerin okul yaşam kalitesi algılarından yararlanarak gözlemlenebilir. Öğrencilerin gelecekteki sosyal yaşamlarına katkı sağlayacak bu kurumların yaşam kalitesi, eğitimciler tarafından ilgi görmüş ve üzerinde çalışılmaya başlanmıştır. Ancak yapılan çalışmaların böylesi önemli bir konu için yeterli olduğu söylenemez. İlköğretim okullarındaki öğrencilerin okul yaşam kalitesine ilişkin algılarını incelemek bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

1.3 Araştırmanın Önemi

Aileler, öğretmenler, yöneticiler ve öğrenciler arasında, okulların, çocukların öğrenmelerini maksimum düzeye yükselten ve öğrencilerin mutlu ve güvende hissettikleri, öğretmenlerinden ve öğrendiklerinden tatmin oldukları yerler olması gerektiği konusunda görüş birliği vardır. Mutlu bir okul ortamı, akademik başarıyı da arttırmaktadır. Nitekim okulun etkililiği ile ilgili araştırmalar, okul ortamının akademik başarıya önemli katkılar sağladığını ortaya koymaktadır. Bunlara ek olarak, okullar, öğrencilerin sosyal ve kişisel gelişimlerinden, diğer bir deyişle öğrencinin “bir bütün” olarak gelişiminden sorumludurlar (Marks, 1988). Yaşam kalitesi ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde ağırlıklı olarak

yönetici ve öğretmenlerin algılarına bakıldığı görülmektedir. Ancak okul örgütü ele alındığında, kuruluş amacı öğrenciler ve toplum olduğundan, çalışmanın öğrenciler üzerinde yoğunlaşması önemli olabilmektedir (Yılmaz, 2005). Bu araştırma okullarda eğitimin kalitesinin değerlendirilmesi konusunda öğrencilerin görüşlerine başvurduğu için önemli görülmektedir.

Gander ve Gardiner'in de belirttiği gibi (1993) okul yaşantısı, mesleki ve toplumsal amaçlara kesinlikle katkıda bulunurken, ergenlerin çok büyük bir çoğunluğunun yaşamının hem entelektüel hem de estetik yönlerini arttırabilir ve çoğu zaman arttırmaktadır. Okullar, öğrencilerin akademik gelişimlerinden sorumlu oldukları kadar sosyal gelişimlerinden de sorumlu olan kurumlardır (Marks, 1998). Bu nedenle gençlere sunulacak eğitim ortamlarının onların hem akademik hem de sosyal gelişimlerini desteklemesi gerekir. Bunlara ek olarak, okulların yaşam kalitesinin, öğrencilerin akademik başarılarındaki varyansın %20'sini açıklayabilmektedir (Mok ve Flynn, 2002). Yine, yapılan araştırmalarda okulun, öğrenci başarısında, öğrencinin evine göre dört kat daha etkili olduğu bulunmuştur (Yılmaz, 2005).

Okul yaşam kalitesi taşıdığı bu öneme rağmen Türkiye'de eğitim araştırmacılarının dikkatini ancak 2004 yılında Sarı ve Doğanay tarafından yapılan çalışmalarla çekmiştir (2004, 2006). Yapılan bu çalışmalar Çukurova üniversitesinde ve Adana ilinde lise düzeyinde uygulanmıştır. İlköğretim düzeyinde ise Yılmaz (2005) tarafından yapılan "İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Görüşleri" konulu araştırma mevcuttur. Bu araştırmanın amacı, devlet ilköğretim okulları öğrencileri ile özel ilköğretim okulları öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşlerini belirlemek ve aralarında bir fark olup olmadığını saptamaktır. İlköğretim düzeyinde Bursa ilinde öğrencilerin okul yaşam kalitesi algılarını ölçmeyi hedeflemek üzere yapılan bu çalışmanın eğitim araştırmalarına katkı sağlayacak özelliklere sahip olduğu söylenebilir.

1.4 Araştırmanın Sayıtları

İlköğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algı düzeylerini ölçmeye yönelik yapılan bu çalışmanın sayıtları aşağıda belirtildiği gibidir:

1. Okul Yaşam Kalitesi Ölçeğindeki sorular içtenlikle yanıtlanmıştır.
2. Toplanan veriler gerçeği yansıtmaktadır.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

İlköğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algılarının ölçülmesine yönelik yapılan bu çalışmanın sınırlılıkları aşağıda belirtildiği gibidir:

1. Araştırma 2011–2012 Eğitim- Öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Araştırma Bursa İli Yıldırım ilçesindeki resmi ilköğretim okulları ile sınırlıdır.
3. Araştırma belirtilen ilköğretim okullarındaki 6. 7. ve 8.sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
4. İlköğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algı düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapılan bu çalışma “Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği”ndeki boyutlarla sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

İlköğretim Okulu: Bursa ilinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ilköğretim okullarını kapsamaktadır.

Öğrenci: Bursa ilinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ilköğretim okullarında öğrenim görmekte olan öğrencileri kapsamaktadır.

Okul Yaşam Kalitesi: Okulun, toplumun beklentileri doğrultusunda öğrencilerin akademik, sosyal ve psikolojik gelişimlerine katkıda bulunma ve öğretmen, öğrenci, yönetici ve diğer çalışanların bu ortamda kendilerini mutlu ve güvende hissetme düzeyi (Mok ve Flynn, 2002).

Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği (OYKÖ): Sarı (2007) tarafından geliştirilen ölçek öğretmenler, öğrenciler, okula yönelik duygular, yönetici ve statü olmak üzere beş farklı boyuttan oluşmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Okul Yaşam Kalitesi (OYK)

Land ve Spilerman ve diğerlerine (1975) göre okul yaşam kalitesi kavramının kökeni, daha genel bir anlam taşıyan “yaşam kalitesi” kavramına dayanmaktadır (Linnakylä ve Brunell, 1996). Yaşam kalitesi, genel ve sürekli bir iyi olma hali olarak ele alınmakta ve değerlendirilmesi genellikle mutluluk, hoşlanma duygusu ve tatmin yaratan olumlu yaşantılarla bunun tersini ifade eden olumsuz deneyimler ve duygular üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu deneyimler kişi yaşamı açısından anlam ve önem taşıyan aile, arkadaş çevresi, okul, iş, boş zamanlar vb. bazında değerlendirilmektedir (Linnakylä ve Brunell, 1996). Buradan hareketle eğitimin genel yaşam kalitesinin önemli boyutlarından biri olduğu söylenebilir. Çünkü hemen hemen her bireyin yaşamının bir bölümünü okul yaşantısı oluşturmaktadır.

Aileler, öğretmenler, yöneticiler ve öğrenciler arasında, okulların, çocukların öğrenmelerini en üst düzeye yükselten ve öğrencilerin mutlu ve güvende hissettikleri, öğretmenlerinden ve öğrendiklerinden tatmin oldukları yerler olması gerektiği konusunda görüş birliği vardır. Mutlu bir okul ortamı, akademik başarıyı da arttırmaktadır. Nitekim okulun etkililiği ile ilgili araştırmalar, okul ortamının akademik başarıya önemli katkılar sağladığını ortaya koymaktadır. Bunlara ek olarak, okullar, öğrencilerin sosyal ve kişisel gelişimlerinden, diğer bir deyişle öğrencinin “bir bütün” olarak gelişiminden sorumludurlar (Marks, 1988).

Karatzias ve diğerlerine (2001) göre okulların öğrencilerin öğrenmeleri üzerindeki etkisi ve okulda geçirilen zamanlar dikkate alındığında, okul yaşam kalitesinin önemi de açıkça görülebilir. Çocukların genel iyi olma hallerinin göstergelerinden biri olarak kabul edilen okul yaşam kalitesi, çocukların okul yaşamına karışmaları ve bu ortamla bütünleşmelerinden kaynaklanan genel bir iyi olma hali olarak ele alınabilir.

Günümüz eğitim anlayışının öğrenciyi akademik ve sosyal anlamda başarıya ulaştırmayı hedeflediği söylenebilir. Okul yaşamı kalitesi, öğrencilerin akademik başarıları ve eğitimin diğer çıktıları üzerindeki önemli etkileri nedeniyle, eğitimciler tarafından özel bir ilgi görmüş ve çocukların okuldaki iyi olma halleriyle ilgili birçok araştırma yapılmıştır (Mok ve Flynn, 1997).

Mok ve Flynn’a (2002) göre okulun sahip olduğu yaşam kalitesi birçok açıdan, öğrencilerin gelecekteki sosyal yaşamlarına bir hazırlık olarak da ele alınabilir. Bu nedenle

olumlu okul yaşantıları, eğitimci ve araştırmacılar tarafından büyük ilgi görmektedir. Örneğin Avustralya ulusal eğitim amaçlarında, okulun yaşam kalitesinin önemi vurgulanarak “destekleyici ve eğitici bir ortam sağlayarak okullar, çocukların kendine değer veren, öğrenmeye karşı duyarlı ve geleceğe iyimser bakan bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunmaktadır” denilmektedir. Benzer bir şekilde de “öğrenme zevki” Hong Kong eğitim reformunun önceliklerinden biri olarak ilan edilmiştir.

Okulun varlığının ilk nedeni öğretmen ve yöneticiler değil, öğrenciler ve toplumdur (Şişman ve Turan, 2001). Okulun var oluş sebeplerinden olan öğrencilerin okul hakkındaki görüşleri, okuldan tatmin olma dereceleri, okulda olumlu yaşantılar elde etmeleri eğitimcilerin önem verdiği konulardan olduğu söylenebilir.

Okuldaki yüksek düzeydeki yaşam kalitesi, okulu bırakma oranını azaltacağı gibi, olumlu deneyimler yaşatılarak çocuğun öğrenme performansının ve toplumsallaşma sürecinin geliştirilmesinde de büyük önem taşımaktadır (Sarı, 2007). Epstein ve Mc Portland’a (1976) göre okul yaşam kalitesi kavramı ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerine yetişkinlerin tarafından çevresel etkinliklerinden alınıp uyarlanmıştır (Yılmaz, 2005). Bu araştırmacılar okula karşı tutumun akademik başarıyla ilişkisini ayırarak farklı bir eğitim çıktısı olarak ele alınması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Yaptıkları bu çalışmada yapının, okulun hem formal hem de informal beklentiler, sosyal ve görevle ilişkili deneyimler, otorite figürleri ve meslektaşlarla ilgili ilişkilerden etkilendiğini belirtmişlerdir. Epstein ve Mc Portland (1976), okul yaşamının niteliği kavramında okul yaşamının niteliğinde üç faktörün etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu faktörler şunlardır: a. Okuldan tatmin, b. Sınıf işlerine bağlılık, c. Öğretmenlere tepkiler. Williams ve Batten’a (1981) göre, okul yaşam kalitesinin alt boyutlarını, olumlu duygu, olumsuz duygu, statü, kimlik, öğretmenler, fırsatlar ve başarı şeklinde belirlemişlerdir (Mok ve Flynn, 2002). Ayrıca Ainley (1991); Ainley, Batten ve Miller (1984); Ainley ve Bourke’e (1998, 1992) göre öğrencilerin başarı, isteklendirmelerinin, eğitimden beklentilerinin, eğitim programının genişliğinin ve öğretmen-öğrenci iletişim düzeyinin okul yaşam kalitesi üzerinde önemli etkileri olan bileşenler olduğu birçok bilimsel araştırma ile ortaya konulmuştur (Mok ve Flynn, 2002).

Sonuç olarak, okul yaşam kalitesine eğitimciler tarafından büyük önem verilmesi gerekmektedir. Çünkü okul yaşam kalitesi öğrencilerin okullarda bir bütün olarak ele alınmalarını savunur. Sadece akademik anlamda değil, sosyal anlamda da öğrencinin iyi oluş halini ister. Okuldan tatmin olan öğrencilerin sosyal yaşamlarında da daha mutlu bireyler oldukları söylenebilir.

2.1.1 Okul Yaşam Kalitesinin Değişkenleri

Okul yaşam kalitesinin incelendiği araştırmalarda, farklı eğitimcilerin farklı değişkenleri ele aldıkları görülmektedir. Örneğin Karatzias ve diğerlerine (2001) göre okul yaşam kalitesinin göstergeleri program, devam, öğretim yöntemleri, öğretim stilleri, öğrenme, kişisel ihtiyaçlar ve değerlendirme iken Johnson ve Stevens'a (2001) göre öğrenciye sunulan destek, yakın ilişkiler, yenilikler, kararlara katılım boyutlarını ele almıştır. Dormen'e (1999) göre ise üniversite düzeyinde ve öğretim elemanlarına yönelik olarak ortamın kalitesini akademik özgürlük, lisans öğretime verilen önem, yetkilendirme, yakın ilişkiler, görevde anlaşma ve iş baskısı değişkenlerine dayanarak değerlendirmiştir (Sarı, 2007).

Yılmaz'ın (2005) Yozgat il merkezindeki okullarda gerçekleştirilen “İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Görüşleri” adlı çalışmasında okul yaşamının niteliğinin alt boyutları olarak “okulla tatmin olma”, “sınıf işlerine bağlılık” ve “öğretmenlere olan tepkiler” değişkenleri alınmıştır. Doğanay ve Sarı'nın (2004) Çukurova Üniversitesi Balcalı kampüsünde gerçekleştirdikleri “Öğrencilerin Üniversitedeki Yaşam Kalitesine İlişkin Algılarının Demokratik Yaşam Kültürü Çerçevesinde Değerlendirilmesi” isimli çalışmalarında kendilerinin geliştirdikleri Üniversite Yaşam Kalitesi Ölçeği'ni (ÜYKÖ) kullanmışlardır. Bu ölçekte üniversite yaşam kalitesinin alt boyutları olarak “Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişimi”, “Kimlik”, “Sosyal olanaklar”, “Kararlara Katılım”, “Öğrenci-Öğrenci İletişimi”, “Gelecek”, “Sınıf Ortamı” değişkenleri alınmıştır.

İlköğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algılarını ölçmeye yönelik yapılan bu çalışmada Sarı (2007) tarafından öğretmenler ve öğrencilere yönelik olarak geliştirilen Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin öğrenci formu kullanıldığından araştırma kapsamında okul yaşam kalitesinin değişkenleri “Okula Yönelik Duygular”, “Statü”, “Okul Yönetimi”, “Öğretmen-Öğrenci İletişimi” ve “Öğrenci-Öğrenci Etkileşimi” olarak ele alınmıştır. Aşağıda okul yaşam kalitesi ölçeği çerçevesinde ele alınan değişkenlerin ayrıntılı açıklamaları yer almaktadır.

2.1.1.1 Okula Yönelik Duygular

Okul yaşam kalitesinin bu boyutu, öğrencilerin okul hakkındaki bütün olumlu ve olumsuz duygu, düşünce ve tutumlarının genel bir sonucu niteliğindedir. Çocukların okula karşı olan tutumları, hisleri, kısaca okula karşı sahip oldukları bütün duygular bu boyut altında incelenmektedir (Mok ve Flynn, 2002).

Kendini okulda değerli ve önemli hissedenden, diğer öğretmenlerle ve öğrencilerle olumlu iletişim içinde olan, okul yönetiminden ve öğretim programından hoşnut olan öğrencinin okula yönelik duyguları da olumlu olacak, fakat eğer bunların tam tersi olursa okul yaşam kalitesine ilişkin algısı olumsuz olacaktır. Okula yönelik duygular boyutu, okul hakkındaki

olumlu ve olumsuz bütün duygu, düşünce ve tutumları içermektedir. Bu boyutta okula karşı olan tutumlar, hisler, kısaca okula karşı sahip olunan bütün duygular incelenmektedir (Mok ve Flynn, 2002).

Okulları öğrencilere uygun çalışma yerleri haline getirmek için kullanılacak metotlar arasında öğrenciler arasındaki iletişimi arttırmak, öğrencilerin okul personeline kolaylıkla ulaşmasını sağlamak, güvenli bir çalışma yeri sağlamak, okulların fiziki imkânlarını arttırmak, öğrencilerin ilgileri doğrultusunda faaliyetler seçmelerine fırsatlar vermek, risk ve stresi azaltmak, güven ve saygı yaratmak, öğretmenler, personel ve öğrenciler arasında işbirliğini sağlamak, öğrencilerin yetenek ve bilgilerini kullanabilecekleri fırsatlar yaratmak, teknoloji de dâhil olmak üzere yeterli kaynak temin etmek, personel ile örgütün amaçları arasında uyum geliştirmek sayılabilir (Leonard, 2002).

Sınıf ve okul ortamı öğrenciler üzerinde güçlü etkiye sahiptir. Yüksek kalitede öğrenme ortamlarının öğrencilerin okul yaşam kalitesi algılarını, öğrenci tatminini, öğrenci başarısını ve öğrencilerin öğrenme süreci ile meşguliyetini arttırdığı bulunmuştur. Açıkça, okullar ve sınıflar öğrencilerin yetişkinliğe geçiş süreçlerinde başlıca araç olduklarından öğrenmeyi çoğaltıcı yerler olmak zorundadırlar (Leonard, 2002).

Yapılan araştırmalar; düşük düzeydeki okul bağlılığının, suçluluğun ve şiddet davranışının önde gelen bir faktörü olduğunu ortaya koymaktadır. Hirschi (1969) lise öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasında, bireylerin okul gibi geleneksel sosyal kurumlara olan bağlılıklarının zayıflamasıyla onların suç işleme oranlarının artış eğilimi göstermesi arasında bir ilişki bulmuştur. Gelişmiş batı ülkelerinde okula bağlılık ve okulla ilintili aktivitelere katılım düzeyi ile suçluluk arasındaki ilişkiyi saptama açısından yapılan çok sayıda araştırma: okula bağlılık düzeyi düşük olan ve okulu sevmeyen öğrencilerin, okulu seven ve okula bağlı olan öğrencilere oranla daha fazla suç işlediklerini ortaya koymuştur (Kızmaz, 2006).

2.1.1.2 Statü

Statü boyutu, çocuğun okul içinde kendini değerli ve önemli hissetmesiyle ilgilidir (Mok ve Flynn, 2002). Sosyal bir varlık olan insan içinde bulunduğu gruba ait olduğunu, sevilip, sayıldığını, değer gördüğünü bilmek isteyebilir. Dolayısıyla çocukların da zamanlarının önemli bir bölümünü geçirdikleri okulda belli ve özel bir yere sahip olduklarını, öğretmenleri ve arkadaşları için değerli olduklarını hissetmek istemeleri doğaldır. Çocuklar değerli hissettikleri ölçüde kendilerine güvenirlir ve bu güven çevreleriyle olan ilişkilerini yakından etkiler. Kendine güven, kişisel mutluluk, başarı ve yaşam kalitesi düzeyleri üzerinde belirleyici bir rol oynar. Bu nedenle statü iyi vatandaşlığı besleyen değerler sisteminin temelinde yer alır. Kendine güvenin düşük olması, fırsatlarda eşitsizlik yaratır. Bu nedenle

öğrencilerde kendine güvenin geliştirilmesi, fırsat eşitliği politikalarının etkililiğinde ve demokratik eğitimde temel bir özellik taşır ve vatandaşlığın kıstaslarından biri olan aitlik duygusunun kazanılmasında etkilidir (Sarı, 2007). Öğrencilerin okullarında kendine olan güvenlerinin arttırılması, okula, sınıflarına aitlik duygusunun da artmasını sağlayabilir. Böylece bulunduğu öğrenci bulunduğu okul ortamından tatmin sağlar, mutlu olur. Bunu sağlayabilmek için öğretmen ve okul idarecilerinin öğrencileri küçük düşürücü davranışlardan kaçınmaları, aksine onları okula motive edici davranışlarda bulunmaları gerekir.

2.1.1.3 Öğretmen-Öğrenci İletişimi

Toplumsal bir kurum olan okulda, sürekli birbiriyle etkileşim ve iletişim halinde olan birçok birey vardır; öğretmenler, öğrenciler, yöneticiler, hizmetliler, veliler gibi. Bu bireylerin iletişimlerdeki kalite, doğrudan ve dolaylı olarak, okulun genel kalitesi üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Okuldaki bireyler arasında nitelikli bir iletişim durumu varsa, herkes birbirini doğru bir şekilde anlayacağından, bireylerin birbirinden beklentileri netleştirilip açıklığa kavuşturulacak ve böylece eğitim amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için gereken en birincil koşullardan biri sağlanmış olacaktır (Sarı, 2007). Doğru etkileşimle beraber doğru iletişimin varlığı eğitimde başarıyı elde etmede önemli faktörler arasında olduğu söylenebilir.

Öğretmenler özellikle sosyal değerlerin ve kültürün öğrencilere aktarılması ve öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimlerinin arttırılması konusunda önemli bir role sahiptirler. Problemleri konusunda öğrenciye yardım etmeye gönüllü, planlanmış övgü ve ödül dağıtan, öğrenciden beklentiler ile beraber öğrencinin güvenini arttıran öğretmenler öğrenci performansını ve okul yaşam kalitesini arttırmaktadırlar (Leonard, 2002).

Okulda en yoğun iletişim kurdukları bireylerden biri olan öğretmenleriyle olumlu iletişim kurabilen, beklediği iletileri ve dönütleri alabilen öğrenciler olumlu davranışlarını arttırmaları (Hoşgörür, 2002). Öğrencilerin olumlu davranışları akademik başarılarını da arttırır. Okul yaşamlarında öğretmenleriyle sağlıklı ilişkiler kuramayan öğrenciler sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerde yer almak istemeyebilirler. Bu durum onların sosyal ve dolayısıyla akademik başarılarında olumsuz etki oluşturabilir.

Okul yaşam kalitesi, öğrenci çıktıları ve okul devamlılığı, öğrencileri ile sempatik, yaklaşılır ve güvenilir iletişime daha çok vakit ayıran öğretmenler tarafından arttırılır. Okul iklimini etkileyen öğretmen faktörleri arasında öğrencileri serbest bırakmanın seviyesi, engelleme, tatmin ve ilişkilerin yakınlığı sayılabilir (Leonard, 2002). Schmidt'in (1992) "Okul Yaşam Kalitesi ve Öğrenci Kontrol Yaklaşımları Arasındaki İlişki" adlı çalışmasının sonuçlarına göre: öğretmenlerin düşük öğrenci kontrol yaklaşımı ile yüksek öğretmen-öğrenci ilişkisi, öğrencilerin sınıf işlerine pozitif bağlılık göstermeleri, okul ile yüksek oranda tatmin

olmaları ve öğrencilerin yüksek okul yaşam kalitesi arasında ilişki bulunmuştur. Sınıflar öğretmen ve öğrencilerin belirli bir seviyeye kadar bütünleştikleri sosyal sistemlerdir. Eğer öğrenci sadece bilgi alıcı olarak kalırsa ve bilgiyi verenle bir ilişkiye girmezse öğretim süreci etkili olamaz. Okulların iklimini değiştirmek için basit reçeteler yoktur. Okullar bazı öğretmenlerin gözetimci-korumacı öğrenci kontrol yaklaşımı eğilimlerini azaltmak için hizmet içi eğitim programları düzenlemeyi düşünebilirler. Öğretmen yetiştirme kurumları katı öğrenci kontrol yaklaşımlarını kuvvetlendiren faaliyetlere vurguyu azaltmak için düzenlenmiş etkinliklere yer vermelidir. Yöneticiler ve öğretmenler okulu çocuklar için daha çekici bir yer haline getirmek için stratejiler üretmelidir (Durmaz, 2008).

İlkokul çocuklarının öğretmenleriyle ilişkileri okul başarılarını, okul tatminini (Baker, 1999) ve okul toplumuna ait olma hislerini etkilemektedir. Yani bir çocuğun okul tatmini, okuldan mutlu olması öğretmenini sevmeye derecesine bağlı olabilir. İlkokul öğrencileri üzerine yapılan bir araştırmaya göre (Verkuyten ve Thijs, 2002) öğretmenlerin sınıf içindeki olumsuz olaylara tepkileri akran zorbalığının sıklığını azaltmakta ve öğrencilerin öğretmenlerine karşı tutumlarını geliştirmektedir. Zorbalıkla ilgili tecrübeler ve öğrenci- öğretmen ilişkisinin her ikisi de okul tatmininin önemli belirleyicileridir. Zorbalık davranışlarının öğretmen tarafından kontrol altına alındığı sınıflarda okul tatmini daha yüksektir. Öğrencinin okulda destek eksikliği hissetmesi, okul dışında kendilerini kabul edecek ve gruba dahil edecek alt gruplar aramalarına sebep olur. Eğer öğrenciler öğretmenleri tarafından ne akademik yönden ne de kişisel olarak desteklendiklerini hissetmezlerse kendilerini okula yabancılaştırırlar. Birey olarak saygı duyulmadıklarını ve önem verilmediklerini düşünürler (Samdal ve diğerleri, 2000).

2.1.1.4 Öğrenci-Öğrenci İletişimi

Çocuğun ya da gencin sosyalleşmesi sürecinde önemli bir işlevi olan akran etkileşimi, birey için önemli bir bilgi kaynağıdır. Çocuk akran grubunda, yetişkin yaşamında öğretilmesinden kaçınılan yasak konuların burada rahatça tartışılması ve konuşulması olanağını bulur. Ailede çeşitli söz ve hareketleri eleştirilen ve engellemeye karşılanan birey, bu ortamda kendini rahat hisseder, hoşça zaman geçirir. Akran grubunun bir diğer işlevi de, çocuğun toplumsal ufuklarını, görüş açısını genişletmesi, farklı deneyimler edinmesini sağlamasıdır. Kurallara bağlanmak ve bu kurallara uymak yine bu akran gruplarında kazanılan davranışlardır. Bunun yanı sıra akran gruplarında birey, aileden bağımsız hareket etme, liderlik, otoriteyi tanıma, farklı sosyal sınıflara ait davranış kalıplarını öğrenme, cinsiyet rollerini öğrenme, işbirliği yapma gibi yaşantılar kazanır (Bursalıoğlu, 2005).

Yaşam kalitesi ile bağlantılı olarak, akran ilişkileri boyutu bazı öğrenciler için okulda büyük bir olumsuz stres ve tatminsizlik kaynağıdır. Olumlu akran ilişkileri ise arkadaşlık hünelerlerini öğrenmek, kendilerini tanımak ve bir yetişkin olarak hayata uzun dönemli uyum için gereklidir. Olumlu akran ilişkileri geliştiremeyen öğrenciler çocuk suçlarına karışmaya, sağlıksız, mutsuz yetişkin yaşantısı sürmeye, duygusal problemler yaşamaya ve intihara kalkışmaya daha meyillidirler (Leonard, 2002).

Yüksek arkadaş desteği okul tatminini arttıracığından öğrencilerin okul dışındaki ortamlara karışıp zararlı alışkanlıklar edinmelerini önler (Samdal ve diğerleri, 2000). Akran grubu ergenlerin, psikososyal gelişimleri açısından önem arz etmektedir. Ergenler özellikle; aitlik duygusu, duygusal destek ve davranışsal normları kazandıran bir işleve sahip olması açısından akran gruplarını tercih etmektedir (Kızmaz, 2006).

Çocukların akran grupları genellikle ya ikamet ettikleri mahalledeki arkadaş grupları ya anne babalarının arkadaşlarının çocuklarından oluşan akran grupları ya da değişik sosyal etkinliklerden (okul, kreş, kurs, kulüp, dernek, dersane ve benzeri) edindikleri akran grupları şeklindedir. Bunların hepsi ya da birkaçı bir arada da olabilir. Ancak araştırmanın konusu gereği, burada okuldaki akran etkileşimi, tüm okuldaki öğrenci-öğrenci iletişimini kapsayacak şekilde ele alınmıştır.

2.1.1.5 Okul Yönetimi

Yapılan araştırmalarda okul toplumunun bütün üyeleri (öğretmen, öğrenci, yönetici) arasındaki işbirliği ve etkileşim okulun etkililiğinin bir belirleyicisi olarak görülmüştür. Güçlü bir okul kültürü, yönetici ve öğretmenlerin ortak değer, norm ve inançlar etrafında birleşmeleri sonucunda ortaya çıkar. Böyle bir ortamda denetim işlevi de daha az hissedilir. (Çelik, 2000). İyi okulu kötü okuldan ayıran etken, örgütün yapısından çok, iklimine ve içinde bulunduğu ortama ilişkindir. Bunu geliştirecek olan da okulun yöneticisidir. Okul yöneticisinin hem kişisel hem de mesleki olarak sahip olduğu özellikler, okulun hangi nitelikte bir örgüt olacağını belirleyecektir (Sarı, 2007).

Ders dışı sosyal etkinlikler düzenlemek okul yönetimi tarafından kontrol edilebilir bir faktördür. Okul yönetiminin öğrencilerin umduğu, beklediği ve istediği ders dışı sosyal etkinlikleri düzenlemek ve sağlamak, öğrencilerin derse ve okula karşı ilgi düzeyini ve katılımını arttıracaktır (Arastaman, 2006).

Okulda olumlu bir öğrenme havasının oluşturulmasından öncelikle okulun lideri sorumludur. Çamur (2006), okulda sağlıklı bir ortam oluşturmak için, okul liderinden beklenen davranışları şöyle belirtmektedir: a. öğrenme çevresinin yaratılması, b. çocukların öğrenme ihtiyaçlarının saptanması, c. uygun bir öğretim programının geliştirilmesi, d.

personelin geliştirilmesi, e. öğrenme çevresinin yaratılması için toplum kaynakları ile işbirliği etme, f. bina yönetimi ve g. finans yönetimi.

Sarı (2007), öğretmen ve yöneticiler işbirliği içerisinde birlikte çalıştığı zaman öğrenci başarısının daha mükemmel olacağını belirtmiştir. Bu nedenle yöneticinin, etkili iletişim becerileri hakkında bilgi ve anlayış sahibi olması gerekmektedir.

2.1.1.6 Sosyal Etkinlikler

İlköğretim kurumları yönetmeliği (2003), öğrencilerin işbirliğini ve paylaşmayı öğrenmelerine ve uygulamalarına ortam hazırlamayı, onları dürüst ve erdemli insanlar olarak yetiştirmeyi, iyi ve mutlu yurttaşlar olabilmelerini sağlamayı amaç olarak görmektedir. Hoşgörülü ve paylaşmayı bilen, kendini gerçekleştirebilme olanakları sağlanmış, haklarını bilen ve kullanan, başkalarının haklarına saygı gösteren, eşitliğe inanan insanların yetiştirilmek istendiğinden her yerde söz edilmektedir. Yönetmelik, belirtildiği gibi, öğrenci, öğretmen ve ailelerin katılımına, etkileşimine ve denetimine açık, demokratik bir okul ortamından bahsetmektedir.

Okul müdürünün görev, yetki ve sorumlulukları “ilköğretim okulu, demokratik eğitim-öğretim ortamında, diğer çalışanlarla birlikte müdür tarafından yönetilir” şeklinde belirtilmektedir. Belirtilen bu amaçların gerçekleşmesi ancak demokratik bir ortamın varlığıyla mümkündür. O nedenle de okul yönetiminin demokratik yapılanması, her türlü şiddetin okulda disiplini sağlayacak bir yöntem olarak kullanılmaması ve yöneticilerin tartışma ve diyalogu kullanmaya alışmaları, iletişim becerilerini yükseltmeleri son derece önemlidir. Okulda demokratik bir ortam oluşturulması için okuldaki farklı ortamların mümkün olduğunca öğrencinin beklenti ve gereksinimlerine cevap verecek biçimde düzenlenmesi ve öğrencilerin okul içindeki ve dışındaki etkinliklere katılmalarının teşvik edilmesi gerekir (Sarı, 2007).

Finn’e (1989) göre okuldaki ders dışı sosyal etkinliklere düzenli olarak katılan öğrenci, okul toplumuna karşı aidiyet duygusu geliştirir ve okul öğrencinin hayatının vazgeçilmez bir parçası olur. Bu ait olma hissi, özellikle, öğrenci okulu tamamlama ve diğer eğitimsel sonuçlar açısından risk grubundaysa onun kendini değerli hissetmesini, başarılı bir öğrenci olmasını sağlar. Ders dışı sosyal etkinliklere katılmak öğrencilere liderlik, kişisel gelişim ve topluma karşı adanmışlık duygusunu geliştirme fırsatları sunmaktadır. Bu etkinliklere katılmak öğrencilere sınıfta öğrendiklerini gerçek yaşamda uygulama şansı verir ve takım çalışması, rekabet, işbirliği, bireysel ve grup sorumluluğu gibi değerleri öğrenmesini sağlar. Dolayısı ile ders dışı sosyal etkinliklere katılmak öğrencinin okula bağlılığını artırır (Arastaman, 2006).

2.1.1.7 Öğretim Programı

Varış (1996) öğretim programını, eğitim programı içinde ağırlık taşıyan bir kesim, genellikle belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan, bilgi ve becerinin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına dönük program olarak tanımlamaktadır.

Demirel'e (2005) göre ise öğretim programı, okulda ve okul dışında bireye kazandırılması planlanan, bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir. Okulda gerçekleştirilmeye çalışılan öğretim programının (dersler, konular, öğretim yöntemleri, ders araç-gereçleri, değerlendirme biçimleri, zaman çizelgeleri ve benzeri) öğretmen ve öğrencilerin okulun yaşam kalitesine yönelik algıları üzerinde önemli etkileri olduğu söylenebilir.

Ürün vurgulu, bireyselleştirilmiş ve eğlenceli, rekabetçi yönleri az olan bir program okul yaşam kalitesini artırır. Yeterli açıklama ile birlikte materyallerin anlaşılır bir şekilde düzenlenmesi, etkili öğrenme yönetimi, öğrenmeye karşı istek, gayret ve ödev yönelimli yaklaşım ilkelerini bir araya getiren bir kalite öğretimi öğrenci çıktılarını artırır. Öğretmenler öğrencinin kendine güvenini geliştirerek, etkili sınıf yönetimi uygulayarak ve çeşitli öğretme ve öğrenme stratejileri kullanarak öğrenci öğrenmesini destekleyebilirler (Leonard, 2002).

2.1.2 Okul Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi

Okul yaşam kalitesi ile ilgili alanda her ne kadar daha çok nicel veri toplama araçları kullanılıyor gibi görünse de, araştırmalar incelendiğinde çoğunun, nicel ve nitel veri toplama yöntemlerinin çeşitli birleşimleriyle yürütüldüğü ve ölçek ya da anket uygulamalarıyla durumların genel bir çerçevesi çizildikten sonra, gözlem, görüşme ve örnek olay çalışmaları yoluyla ortamlara ilişkin örüntülerin derinlemesine ortaya çıkarılmaya çalışıldığı görülmektedir (Sarı, 2007). Bu bölümde, alanyazın taramaları sonucunda okul yaşam kalitesinin ölçülmesinde birçok araştırmada kullanıldığı belirlenen nicel veri toplama araçlarından bir kaç tanıtılacaktır.

Mok ve Flynn (2002), öğrencilerin okul yaşamı kalitesini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla path analizine dayalı bir ölçek geliştirmişlerdir. Path modeli, öğrencilerin demografik özelliklerini, akademik isteklendirmelerini, okuldan beklentilerini, sınıf ortamı ve formal-informal programın kalitesine ilişkin algılarını ve öğrencilerin okul yaşamı kalitesini içermektedir.

Öğrencilerin demografik özellikleri, onların kendileri ve aileleriyle ilgili önceki yaşantılarını içermektedir. Yapılan birtakım çalışmalarda bu değişkenlerin okul yaşam kalitesi üzerinde doğrudan bir etkiye sahip oldukları belirtilirken, bazılarında ise bu etkinin dolaylı

olduğu belirtilmiştir. Mok ve Flynn (2002) ise, path analizinde bu değişkenlerin okuldaki yaşam kalitesine ilişkin algılar üzerinde doğrudan bir etkisi olduğunu ortaya koymuşlardır. Öğrencilerin akademik isteklendirmeleri, öğrencilerin zorunlu öğrenimi tamamladıktan sonra okula devam etmelerinde etkili olan okuldan hoşlanma, iş olanağı ve alternatifsizlik ölçekleriyle belirlenmiştir. Öğrencilerin gelişimleriyle ilgili okuldan beklentilerini belirlemek için, akademik, kişisel, mesleki, sosyal ve dini gelişim beklentileri ölçekleri kullanılmıştır.

Mok ve Flynn'ın (2002) path analizi için kullandıkları, öğrencilerin okul yaşam kalitesini ölçmek için Williams ve Batten (1981) tarafından geliştirilen ve Ainley (1991, 1999), Ainley, Batten ve Miller (1984), Ainley ve Bourke (1988, 1992), Ainley ve Sheret (1992) tarafından birçok araştırmada kullanılan ölçek, ilköğretimin hem birinci hem de ikinci kademesinde kullanılmaya elverişlidir. Sarı (2007) doktora tezi kapsamında araştırma yaptığı iki ilköğretim okulunda Flynn'ın Okul Yaşam Kalitesi Ölçeğinin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine göre uyarladığı bu sürümünü kullanmıştır.

Karatzias ve diğerlerine (2001) göre, İskoç eğitim bakanlığının, ilköğretim ikinci kademedeki uygulamaların kalitesini ve etkililiğini değerlendirmek için geliştirdiği performans göstergelerine dayalı bir okul yaşam kalitesi ölçeği geliştirmişlerdir. Ön denemelerde ölçek, toplam 56 maddeden ve her birinde 4 madde bulunan 14 alt boyuttan oluşmuştur. Bütün maddeler, kesinlikle katılmıyorumdan kesinlikle katılıyorduma doğru dört derecelendirmeli olarak yanıtlanan likert tipi olumlu maddelerdir. Ölçekte olumsuz ifade edilen madde (ters madde) bulunmamaktadır. 425 öğrenci üzerinde uygulanan çalışmalar sonucunda yapılan faktör analizinde program, devam, öğretim yöntemleri, öğretim stilleri, öğrenme, kişisel ihtiyaçlar, değerlendirme, okulun değerler sistemi, bireylerin değerler sistemi, destek, kariyer, ilişkiler, nesnel çevresel faktörler ve öznel çevresel faktörler olmak üzere önceden belirlenen 14 alt boyutun faktöriyel çözümde de yer aldığı, toplam varyansın %48.2'sini açıkladığı ve tüm maddelerin faktör yüklerinin .57'den yüksek olduğu görülmüştür. Bu alt ölçeklerin bağımsız olarak kullanılabilmeyle beraber, ölçeğin bir bütün olarak kullanılmasının daha uygun olacağını belirten araştırmacılar, tüm maddelere ait cronbach alfa iç tutarlık katsayısını .91 olarak rapor etmişlerdir (Sarı, 2007).

Yılmaz, “İlköğretim Okulu Müdürlerinin Liderlik Davranışlarıyla Öğretmenlerin Öğrenci Kontrol Yaklaşımları ve Öğrencilerin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Algıları Arasındaki İlişkiler” (2002) isimli yüksek lisans tez çalışmasında, Epstein ve Mc Partland (1978) tarafından geliştirilen “Okul Yaşamının Niteliği Ölçeği” İngilizce orijinalinden çevrilerek kullanılmıştır. Bu ölçek, örgüt iklimini tanımlama çalışmalarında kullanılan ve öğrencilerin okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşlerini ölçen bir ölçme aracıdır. Uyarlama çalışmaları yapılan ölçek 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar;

okuldan memnuniyet boyutu, sınıf işlerine bağlılık ve öğretmenlere olan tepkiler alt boyutlarıdır. Yapılan analizler sonucunda alt boyutların “Okuldan Memnuniyet Boyutu”, “Öğretmen İlgisi Boyutu” ve “Öğrencinin Öğretmen Algısı Boyutu” olarak yeniden adlandırılması gerekli görülmüştür.

Türkiye’de Doğanay ve Sarı (2006), okul yaşam kalitesini yükseköğretim düzeyinde Üniversite Yaşam Kalitesi Ölçeği’ni (ÜYKÖ) geliştirerek ölçmeye çalışmışlardır. ÜYKÖ, Öğretim elemanı-öğrenci iletişimi, Kimlik, Sosyal olanaklar, Kararlara katılım, Öğrenci-öğrenci iletişimi, Gelecek ve Sınıf ortamı olmak üzere 7 boyutta toplanan 33 maddeden oluşmaktadır. Toplam varyansın % 45,82’sini açıklayan bu yedi alt ölçeğe ait Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları sırasıyla ,84 - ,80 - ,79 -,73 -,78 - ,84 ve ,78 olarak; ölçeğin tamamı içinse .85 olarak hesaplanmıştır. Maddelere ait faktör yükleri ise ,30 - ,78 arasında değişmektedir. Bu ölçek daha sonra Sarı ve diğerleri (2007) tarafından lise ve ilköğretim düzeylerine uyarlanmıştır. Bu çalışmada da Sarı (2007) tarafından oluşturulan Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği (OYKÖ) kullanılacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde okul yaşam kalitesi ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış olan araştırmaların bir kısmına yer verilmiştir. Araştırmalar, konu, amaç veya sonuç yönünden tezin çalışma konusu ile ilgili olma özelliklerine göre seçilmiştir.

3.1 Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Yılmaz (2005), tarama modelindeki bir araştırmayla, devlet ilköğretim okulları öğrencileri ile özel ilköğretim okulları öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşlerini belirleyerek aralarında bir fark olup olmadığını saptamaya çalışmıştır. Araştırmanın örneklemini Yozgat il merkezindeki okullardan seçilen 160 öğrenciden oluşmaktadır. Veriler okul yaşamının niteliği ölçeği ile elde edilmiştir. Yılmaz (2005), araştırması sonucunda, devlet ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrenciler ile özel ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşleri arasında, özel okullardaki öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğunu bulmuştur.

Doğanay ve Sarı'nın (2006), “Öğrencilerin Üniversitedeki Yaşam Kalitesine İlişkin Algılarının Demokratik Yaşam Kültürü Çerçevesinde Değerlendirilmesi: Çukurova Üniversitesi Örneği” adlı çalışmasının genel amacı, Çukurova Üniversitesi Balcalı Kampüsündeki yaşamın, öğrenci algılarına dayalı olarak demokratik yaşam kültürü çerçevesinde değerlendirilmesidir. Araştırmanın örneklemini Çukurova Üniversitesi Balcalı Kampüsünde bulunan tüm fakültelerin öğrencilerinden oranlı küme örnekleme yöntemi ile belirlenen 454 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen Üniversite Yaşam Kalitesi Ölçeği (ÜYKÖ) kullanılmıştır. Ayrıca örneklem içinden gönüllülük ilkesine göre seçilen 15 öğrenciyle, üniversitedeki demokratik yaşam kültürü hakkındaki algılarına yönelik görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin algılarına ilişkin en düşük ortalamaların sınıf ortamı ve kararlara katılım, en yüksek ortalamaların ise kimlik ve sosyal olanaklar boyutlarına ait olduğu görülmüştür

Sarı (2007), “Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Düşük ve Yüksek Okul Yaşam Kalitesine Sahip İki İlköğretim Okulunda Nitel Bir Çalışma” adlı araştırmasında, nicel ve nitel araştırma desenlerinin bir arada kullanarak, 2004 – 2005 öğretim yılında Adana ili merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarındaki okul yaşam kalitesi düzeyini belirlemeye çalışmıştır. Veriler, araştırma kapsamında geliştirilen “Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği” (OYKÖ), “Demokratik Değerlere Bağlılık Ölçeği” (DDBÖ), görüşme formları,

kişisel bilgiler formu ve yapılandırılmamış gözlemler aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmada, OYKÖ'den elde edilen bulgulara göre, Adana ili merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarında okul yaşam kalitesi düzeyi hem toplam puanlar hem de alt boyutlar bazında ortalamanın üzerindedir ve öğrenciler, öğretmenlerine göre okullarındaki yaşam kalitesini daha olumlu algılamaktadır. Okulların yaşam kalitesi sosyo-ekonomik düzey bakımından karşılaştırıldığında ise, öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre en düşük okul yaşam kalitesi ortalaması, alt sosyo-ekonomik düzeydeki okullara ait olarak bulunmuştur. Gözlem ve görüşme bulgularına göre, yüksek okul yaşam kalitesine sahip okulun sınıfında gözlem yapılan öğretmen, düşük okul yaşam kalitesi düzeyine sahip okuldaki öğretmene göre eşitlik ve insan onuruna saygı değerine uygun davranışları daha çok sergilemektedir. Buna paralel olarak, okul yaşam kalitesi düzeyi yüksek olan okuldaki öğrencilerin eşitlik ve insan onuruna saygı değerlerine, okul yaşam kalitesi düzeyi düşük olan okuldaki akranlarından daha yüksek düzeyde sahip oldukları belirlenmiştir.

Sarı ve diğerleri (2007), Adana ilinde lise öğrencilerinin okullarının yaşam kalitesine ilişkin algılarını incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini, Adana İli merkez ilçelerindeki alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki genel liselerden yansız olarak belirlenen altı lisedeki 478 öğrenciden oluşmaktadır. Verilerin toplanmasında, araştırmacılar tarafından geliştirilen Liselerde Yaşam Kalitesi Ölçeği (LİSEYKÖ) kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin okullarındaki yaşam kalitesini genel olarak orta düzeyde algıladıkları, kız ve erkek öğrencilerin okul yaşam kalitesi algıları arasında önemli farklılıklar olmadığı, üst sosyo-ekonomik düzeydeki liselerde okul yaşam kalitesinin daha yüksek olduğu ve sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin liselerindeki yaşam kalitesini daha olumlu algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Durmaz (2008), Kırklareli ili merkez ve ilçelerinde bulunan genel ve anadolu lisesi öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin algılarının incelendiği bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini Kırıkkale ili merkez ve ilçelerindeki genel ve anadolu liselerinden yansız olarak belirlenen on liseden yine yansız olarak belirlenen 602 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında Sarı ve diğerleri (2007) tarafından geliştirilen Liselerde Yaşam Kalitesi Ölçeği (LİSEYKÖ) kullanılmıştır. Analizler sonucunda; genel lise ve anadolu lisesi öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algıları arasında anadolu lisesi öğrencileri lehine, kız ve erkek öğrencilerin okul yaşam kalitesi algıları arasında ise kız öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar olduğu; sınıf düzeyi ile anne ve baba eğitim düzeyine göre öğrencilerin okul yaşam kalitesi algıları arasında önemli farklılıklar olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.2 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Schmidt ve Lunenburg'un (1989) yaptıkları araştırmada ele alınan konular, gözetimci öğrenci kontrol yaklaşımları, cazip olmayan öğretimin tanımlanması ve olumsuz okul yaşamının niteliğiyle ilgilidir. Bu çalışma için 239 ilkokul ve ortaokul öğretmenine ulaşılmış ve öğrenci kontrol yaklaşımı, öğrenci kontrol davranışı ve okul yaşamının niteliği arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda şehir okullarındaki öğretmenlerin öğrenci kontrol yaklaşımı ve kontrol davranışları açısından şehir dışı ve kırsal alanlarda görev yapan öğretmenlerden daha gözetimci olduğu bulunmuştur. Ayrıca şehir merkezindeki öğrencilerin, okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşlerinin şehir dışı ve kırsal alanlardaki öğrencilere göre daha negatif olduğu bulunmuştur.

Karatzias ve diğerleri (2001b) kültür ve yaşam tarzları bakımından farklı olan İskoç ve Yunan çocuklarının okul yaşam kalitesini karşılaştırmaya yönelik araştırma yapılmıştır. Yaptıkları araştırmada, okul yaşam kalitesinin, okulun olumsuz etkileri ve okul stresiyle negatif ilişki, okulun olumlu etkileri, iyi olma ve kendine saygı ile pozitif ilişki gösterdiği hipotezini sınamışlardır. Araştırma örneklemin dört, beş ve altıncı sınıfta okuyan 359 öğrenci alınmıştır. Araştırmanın sonuçları, İskoç çocukların Yunan çocuklardan genel olarak daha yüksek bir okul yaşam kalitesine sahip olduklarını, Yunan çocukların okulun negatif etkileri ve okul stresi bakımından, İskoç çocukların ise okulda mutlu olma ve kendine saygı bakımından daha yüksek puanlar aldıkları, her iki grupta da okul yaşam kalitesi ile okulun olumlu etkileri arasında yüksek bir ilişki bulunduğunu, okulun olumsuz etkileri ve okul stresi ile okulun yaşam kalitesi arasında ise negatif bir ilişkinin bulunduğunu göstermiştir.

Schmidt (1992), “Okul Yaşamının Niteliği ve Öğrenci Kontrol Yaklaşımları Arasındaki İlişki” adlı bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışma için 250 öğretmen ve 5000 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin insancıl öğrenci kontrol yaklaşımları ile öğrencilerin okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşleri arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

Linnakyla (1995), öğrencilerin okul yaşamının niteliği, genel mutluluk ve memnuniyet düzeyleri ve öğrencilerin pozitif ve negatif deneyimlerini incelediği bir araştırma yapmıştır. Bu araştırma 50 okulda uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre; Finlandiya’da, okula karşı memnuniyetsizlik büyük boyuttadır.

“Okul Yaşamının Niteliğine Okul Büyüklüğünün Etkisi”, adlı çalışma Mok ve Flynn (1997) tarafından yapılmıştır. Araştırmacılar bu araştırma için 1325 kız öğrenci ve 1405 erkek öğrenciye ulaşımlardır. Mok ve Flynn’ın araştırmalarının sonuçlarına göre, “Okulun büyüklüğü öğrencilerin okul yaşamının niteliği görüşleri üzerinde etkili midir?” sorusunun cevabı şöyledir: Çok boyutlu analizler göstermiştir ki, diğer okul ve öğrenci karakteristikleri

kontrol edildikten sonra veya okul büyüklüğüne yegâne bir saptayıcı olarak bakılmaksızın analiz yapılırsa da okulun büyüklüğü ile okul yaşamının niteliğinin her hangi bir boyutu arasında doğrusal bir ilişki yoktur.

Leonard (2002), ilköğretim okullarında öğretmen ve öğrencilerin okul yaşam kalitesi algılarını incelediği araştırmasında, öğrencilerin okul devamsızlığı ile okullarının yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada öğrencilerin kişisel özellikleri, aile yapıları, öğretmenin özellikleri, okulun iklimi vb. birçok değişkenin öğrencilerin okul yaşam kalitesi üzerindeki etkisine bakılmıştır. 16 öğretmen ve 448 ilköğretim beşinci ve altıncı sınıf öğrencisi üzerinde Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği kullanılarak yapılan araştırmanın sonucunda, okullarını mutsuz yerler olarak niteleyen öğrencilerin, okul yaşam kalitesinin diğer tüm boyutlarından da düşük puanlar aldıkları gözlenmiştir. Ayrıca okul yaşam kalitesini yüksek algılayan öğrencilerin okula devamsızlık etme oranlarının da düşük olduğu belirlenmiştir. Okuldaki stres ve tatminsizlik yaratan faktörler azaltıldığında ve okul, bireylerin bulunmak istediği bir ortam haline getirildiğinde hem öğretmen hem de öğrenciler için okul yaşam kalitesi düzeyi yükselmektedir. Araştırmada elde edilen diğer önemli bir sonuç da öğrencilerin okul yaşam kalitesine ilişkin bilişsel ve duyuşsal ölçümleri arasındaki bağıdır. Okula yönelik olumsuz duygular besleyen öğrenciler, daha düşük başarı göstermekte ve daha sık devamsızlık yapmaktadır.

Leonard ve diğerleri (2000), “Okul Yaşamının Kalitesi ve İlkokullarda Yabancılaşma” isimli çalışmalarında öğrencilerin bulunduğu okulun çevresinin, stres düzeylerinin ve yabancılaşma derecesinin okul yaşam kalitesi algılarını nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Bu araştırmadaki veriler Okul Yaşamının Kalitesi Ölçeğini kullanarak 5. ve 6. sınıfta okuyan 19 sınıftaki 254 öğrenciden toplanarak elde edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda öğrencilerin okulu mutsuz olunan ve davet edilmeden insanların gelmek zorunda oldukları bir yer olarak algıladıkları belirlenmiştir.

Mok ve Flynn (1997) tarafından yapılan “Okul Yaşam Kalitesine Okul Büyüklüğünün Etkisi” adlı çalışmada “Okulun büyüklüğü öğrencilerin okul yaşam kalitesi görüşleri üzerinde etkili midir?” sorusuna cevap aranmıştır. 4949 öğrencinin katıldığı araştırmanın verileri okul yaşam kalitesi ölçeğinin uygulanması ve görüşme yoluyla toplanmıştır. Analizler sonucunda öğrenci cinsiyeti, anne-baba eğitim düzeyi ve okulun karma olup olmaması ile okul yaşam kalitesi algısı arasında ilişki bulunurken, okulun büyüklüğü ve okul yaşam kalitesi arasında ilişki olmadığı saptanmıştır.

Weston (1998), ailelerin ve çocuklarının eğitimden beklentilerini ve okulun eğitim kalitesine ilişkin algılarını incelediği araştırmasında, ailelerin okulla ilgili en büyük isteklerinin, öğretmenlerin tutum ve becerileri ve okuldaki şiddet ile alkol ve uyuşturucu

kullanımının kontrol altına alınması ile ilgili olduğunu ortaya koymuştur. Bunları, akademik programa ve öğretime ilgi, okulun yaklaşımı, çocuklarının gelişimi hakkında ailelerin bilgilendirilmesi, rehberlik ve danışma servisleri, yöneticiler ve disiplin problemlerinin kontrolü ile ilgili istekler izlemiştir. Aile ve çocuklara okulu değerlendirmeleri için uygulanan ölçek sonuçlarında, çocuklarında ailelerinin görüşlerine benzer şekilde, okulla ilgili doyumlarını sırasıyla, okulda şiddet, alkol ve uyuşturucu kullanımının kontrol edilme düzeyine, disiplin düzeyine, okulun akademik çıktılarına, uzman öğretmenlerin varlığına ve öğretmenlerin tutum, davranış ve kalitelerine bağlı olarak değiştiğinin belirlendiği görülmüştür (Sarı, 2007).

Pang (1998), Hong Kong’ da bulunan beş ortaokuldaki toplam 2460 öğrencinin okul yaşam kalitesi ile ilgili görüşlerini incelediği araştırmasında öğrencilerin memnuniyet duygusu ile okul yaşam kalitesi görüşleri arasında direkt bir ilişki olduğunu belirlemiştir. Fırsat duygusu ise genel memnuniyet ve olumsuz bir etkiye sahip değildir (Sarı, 2007).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklemin nasıl seçildiği, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanması ve elde edilen verilerin analizi için kullanılan tekniklerle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

4.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, var olan bir durumu var olduğu hali ile betimlemeyi amaçladığı için tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte ve halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Olayları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 1994).

Bu araştırma temelde, uygulanan anketlerden ve ilgili alan yazından elde edilen bilgilere dayanmaktadır. Betimsel nitelikli bu araştırma, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin, okullarının yaşam kalitesini algılamalarını ortaya koyan bir araştırmadır.

4.2 Evren ve Örneklem

İlköğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algı düzeylerini ölçmeyi amaçlayan bu çalışmanın evrenini Bursa ili Yıldırım ilçesinde yer alan resmi ilköğretim okullarına devam eden altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Yıldırım ilçesinde 69 resmi ilköğretim okulu yer almaktadır. Toplam öğrenci sayısı ise 81.913'tür. Araştırma evreninin tamamına ulaşmanın zaman ve ekonomik olanaklar açısından mümkün olmaması nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan bilgiler doğrultusunda evrendeki resmi ilköğretim okullarından alt, orta ve üst sosyo ekonomik düzeyden olacak şekilde yansız küme örnekleme yoluyla üç okul belirlenmiş, bu okullardan da yine seçkisiz olarak birer şube seçilmiştir. Belirlenen bu üç okuldaki seçilen üçer şubedeki öğrenciler araştırmanın örneklemini oluşturmuşlardır. Araştırmaya katılan öğrenci sayıları ve katıldıkları okulların isimleri Tablo 4.1'de gösterilmektedir. (Bursa MEM, 2011)

Tablo 4. 1 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sayıları ve Okulları

Okul Adı	Sosyo Ekonomik Düzey	Öğrenci Sayısı	Uygulamaya Katılan Öğr.Sayısı
Yahya Kemal Beyatlı	Üst Düzey	471	123
Mümin Gençoğlu 1	Orta Düzey	445	85
Hasan Öztimur	Alt Düzey	403	92
	TOPLAM	1319	300

Araştırmaya, alt sosyo-ekonomik düzeydeki okuldan 92, orta sosyo-ekonomik düzeydeki okuldan 85 ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki okuldan da 123 olmak üzere toplam 300 öğrenci katılmıştır Öğrencilerin 97'si (%32,3) altıncı sınıf, 104'ü (%34,6) yedinci sınıf, 99'u (%33) sekizinci sınıf öğrencisidir ve 152'si (%50,7) kız, 148'i (%49,3) erkektir.

4.3 Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanmasında Sarı (2007) tarafından geliştirilen “Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği” ölçek sahibinden gerekli izin alınarak kullanılmıştır. Öğrencilere uygulanan bu ölçeğin ilk kısmında öğrencilerin kişisel bilgileri, ikinci kısımda ise öğrencilerin okullarının yaşam kalitesi ile ilgili algılarının belirlenmesi için sorular yer almaktadır.

Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği (OYKÖ), likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçeğin öğrenciler için geliştirilen formu, “Okula yönelik duygular”, “Okul yönetimi”, “Öğretmen-Öğrenci İletişimi”, “Öğrenci-Öğrenci İletişimi”, “Statü” alt boyutlarında toplanan 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, beşli derecelendirme ölçeği üzerinden (1. Kesinlikle Katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3. Biraz Katılıyorum, 4. Katılıyorum, 5. Kesinlikle Katılıyorum) değerlendirilmektedir. Ölçekte yer alan 15 olumsuz ifade (3, 4, 7, 8, 10, 14, 16, 18, 22, 23, 25, 27, 29, 32, 35. maddeler) ters çevrilerek puanlanmaktadır. Bu durumda ölçekten alınabilecek en yüksek puan 175 en düşük puan ise 35'dir.

Ölçekten alınacak yüksek puanlar okul yaşam kalitesi düzeyinin yüksek algılandığına, düşük puanlar ise bireylerin okullarındaki yaşam kalitesini tatminkâr bulmadıklarına işaret etmektedir.

4.3.1 Okul Yaşam Kalitesi Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Envanterde yer alan maddelerin indirgenmesi için, öncelikli olarak maddelerin iç tutarlılık değerlerine bakılmış ve 35 maddelik formun Cronbach Alpha İç Tutarlılık Katsayı değeri .88 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin kendi aralarındaki korelasyon değerleri incelenmiş ve bu doğrultuda maddelerin madde-toplam test korelasyonları hesaplanmıştır. Madde-toplam korelasyonu envanteri oluşturan maddelerden alınan puanlar ile envanterin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır (Büyüköztürk, 2006). Madde toplam korelasyonu yorumlamada bazı sınır değerler yer almaktadır:

Tablo 4.2 Madde Toplam Test Korelasyonu Değerine İlişkin Yorumlar

Madde toplam test korelasyonu değeri	Yorum
0,30 ve daha yüksek ($r \geq 0,30$)	Maddeler bireyleri iyi derecede ayırt etmektedir.
0,20- 0,30 ($0,20 \leq r \leq 0,29$)	Maddeler, zorunlu görülmesi durumunda envanterde yer alabilmektedir.
0,20'den düşük ($r < 0,30$)	Maddeler envanterden çıkartılmalı ya da düzeltilmesi gerekir.

Maddelerin kendi aralarındaki korelasyon değerleri hesaplamaları sonucunda ,30'un altında kalan madde olmadığından ölçekten hiçbir madde çıkartılmamıştır.

4.3.2 Okul Yaşam Kalitesi Ölçeğinin Faktör Analizi

Faktör analizi, güvenirlik ve geçerlik çalışmalarında kullanılan bir analizdir. Faktör analizinin iki temel amacı vardır: Değişken sayısını azaltmak ve değişkenleri sınıflayarak tek bir faktör altında birleştirmek, yeni açıklayıcı ortak faktör yapıları oluşturmaktır (Özdamar, 1999). Ayrıca, değişkenler arasındaki korelasyon da açıklanmaktadır (Gerber ve Finn, 2005). Faktör analizi, açıklayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi olmak üzere iki başlıkta toplanmaktadır (Şencan, 2005). Bu çalışmada doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır.

4.3.2.1 Doğrulayıcı Faktör Analizi

Okul Yaşam Kalitesi Ölçeğinin faktör analizinde doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Brown'a (2006) göre doğrulayıcı faktör analizi, gözlenen değişkenler ile gizil değişkenler arasında ilişkiyi incelemektedir. Doğrulayıcı faktör analizi araştırmacının kuramı doğrultusunda geliştirdiği bir hipotezi test etmeye yönelik incelemelerde kullanılan ,açıklayıcı faktör analizi ise araştırmacının faktör sayısını bilmediği, belli bir hipotezi sınamak yerine

ölçme aracıyla ölçülen faktörlerin doğası hakkında bilgi edinmeye çalışılan bir analiz türüdür. Doğrulayıcı faktör analizinde, modelin ve faktör yapısının geçerliği konusunda verilen kuramsal bilgiler açıklayıcı faktör analizine göre daha sağlıklıdır. Bu nedenle daha güçlü bir analizdir (Şencan, 2005). Açıklayıcı faktör analizinden farkı, hangi maddenin hangi faktöre (boyuta) ait olduğunun araştırmacı tarafından bilinmesidir. Oysa açıklayıcı faktör analizinde, her bir maddenin tüm faktörlerdeki faktör yükleri istatistik programları tarafından hesaplanmaktadır (Şimşek, 2007). Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda modelin yeterliliğinin belirlenmesinde kullanılan uyum indeksleri çok çeşitlidir. Bu çalışmada Kay-Kare istatistiği (Chi-Square Goodness), Uyum İyiği İndeksi (Goodness of Fit Index-GFI), Düzeltilmiş Uyum İyiği İndeksi (Adjusted Goodness of Fit Index-AGFI) ve Yaklaşık Hataların Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation-RMSEA) dikkate alınmıştır. Tablo 4.3’de, araştırmada kullanılan uyum indeksleri, tanımlar, iyi uyum değerleri ve kabul edilebilir sınır değerleri sunulmuştur.

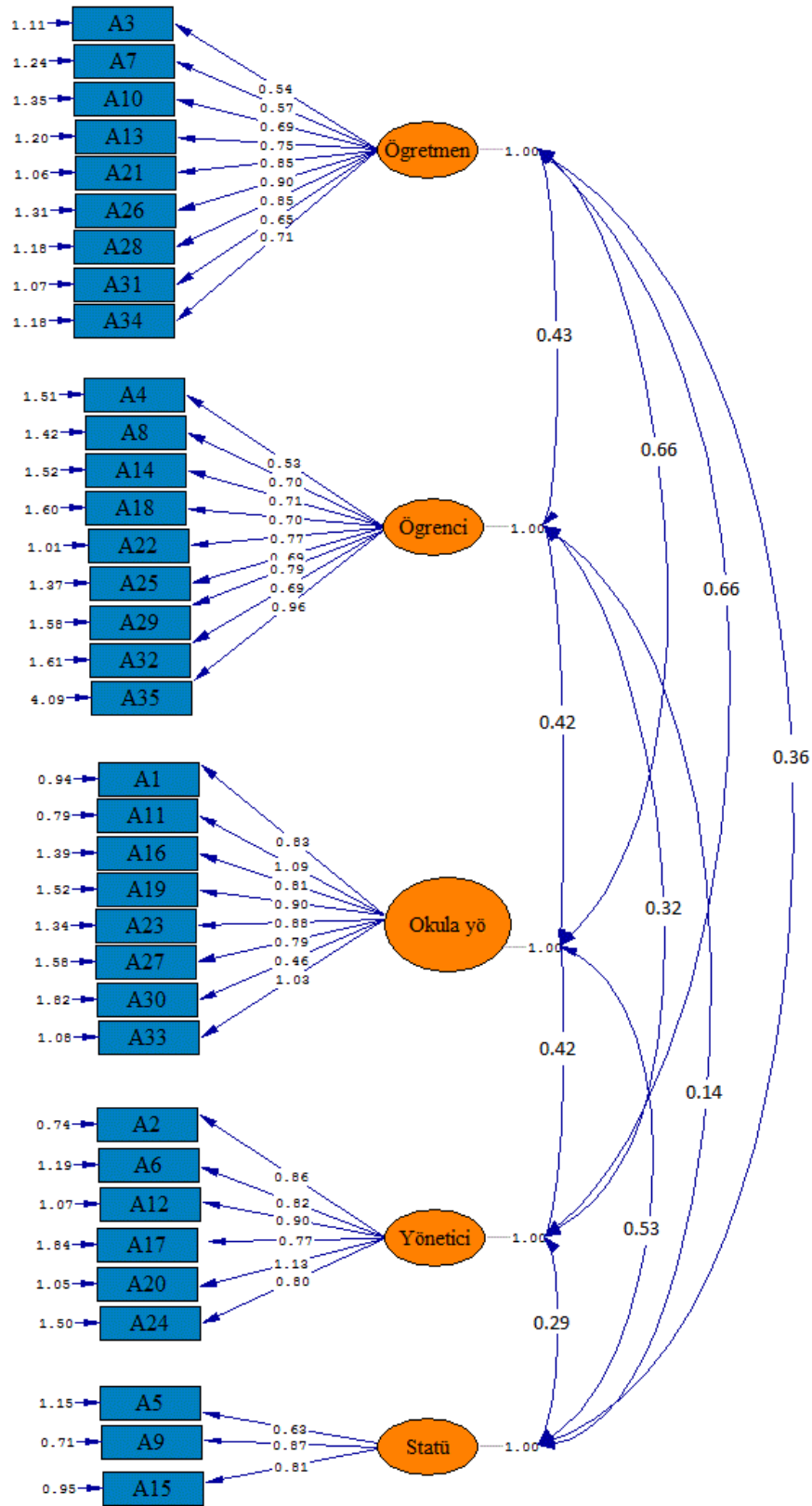
Tablo 4. 3 Uyum İndekslerine İlişkin Ölçütler

Uyum İndeksleri	Tanım	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
Ki-kare p değeri Ki-kare/sd (Chi-Square - χ^2)	Orijinal değişken matrisinin önerilen matristen farklı olup olmadığını test eder. Serbestlik derecesine oranı önemlidir.	$0 \leq \chi^2 \leq 2sd$ $0,05 < P \leq 1.00$ $0 \leq \chi^2/sd \leq 2$	$2sd < \chi^2 \leq 3sd$ $0,01 \leq P \leq 0,05$ $2 < \chi^2/sd \leq 3$
RMSEA Ortalama Hata Karekök Değeri (Root Mean Square Error Approximation)	Örnekleme gözlenen değişkenler arasındaki kovaryansla modelde önerilen parametreler arasındaki farkın, yani hatanın derecesi temelinde geliştirilmiş olan mutlak uyum indeksidir.	$0 \leq RMSEA \leq 0,05$	$0,05 < RMSEA \leq 0,08$
GFI Uyum İyiği İndeksi (Goodness of Fit Index)	GFI modelin örnekleme varyans-kovaryans matrisini ne oranda ölçtüğünü gösterir ve modelin açıkladığı örneklem varyansı olarak da kabul edilir. Bu nedenle regresyondaki R ² (regresyon katsayısına) benzer.	$0,95 \leq GFI \leq 1,00$	$0,90 \leq GFI < 0,95$
AGFI Uyarlanmış Uyum İyiği İndeksi (Adjusted Goodness of Fit Index)	Örnekleme genişliği dikkate alınarak düzeltilmiş olan bir GFI değeridir.	$0,90 \leq AGFI \leq 1.00$, GFI’ye yakın	$0,85 \leq AGFI < 0,90$, GFI’ye yakın

Uygulanan doğrulayıcı faktör analizi ile, uyum indeksleri [$\chi^2=279,34$, $sd=146$, $P<.001$], (χ^2/sd)= 1.91, RMSEA= .057, GFI= .83, AGFI= .80 olarak hesaplanmıştır. Uyum indeksleri incelendiğinde, GFI (Uyum İyiliği İndeksi) değerinin .90' dan küçük (.83) kabul edilebilir uyum aralığında yer almamıştır. Bu sebeple ayrışım ve yakınsama geçerliliği ile aradaki ilişki güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Yakınsama geçerliliği alternatif faktörler arasındaki korelasyonun varlığını ve aynı faktörü oluşturan sorular arasında yüksek derece korelasyon bulunmasını ortaya koyar. Ayrışma geçerliliği ise faktörler arasında çok yüksek korelasyon olmamasını (farklılığı) ve farklı faktöre ait sorular arasındaki korelasyonların aynı faktöre ait sorular arasındaki korelasyonlardan düşük olmasını belirtir (Bagozzi ve diğerleri, 1981). Başka bir ifadeyle, bir yapıyı ölçen alt boyutların bu yapının birer parçası olabilmesi için kendi aralarında belirli düzeyde korelasyonlarının olması diğer taraftan her bir boyutun tek başına var olabilmesi için de birbirlerine benzememesi yani ayrışması gerekmektedir. Yakınsama geçerliliğinde temel koşul yapıların açıkladığı varyansın .50'den büyük olmasıdır.

Uyum indekslerine ilişkin genel kıstaslarla karşılaştırıldığında, değerlerin kabul edilebilir ölçüler içerisinde olduğu söylenebilir. Modele ilişkin faktör yükleri, Şekil 3.1'de gösterilmiştir. Modelde yer alan faktör yükleri (standardized solution), gözlenen her bir maddenin kendi gizil değişkeninin ne kadar iyi temsilcisi olduğuna ilişkin bilgi vermektedir (Şimşek, 2007). Modelde 30. maddenin .46'lık anlamlılık düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Ayrışım ve yakınsama geçerliği tablosu incelendiğinde de benzer durum söz konusudur. Bu maddenin “Okula Yönelik Duygular” boyutuna ait olduğu görülmektedir. Çünkü en yüksek düzey bu boyuta aittir.



Şekil 4.1 Okul Yaşam Kalitesi Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli

Tablo 4.4 Ayrışım ve Yakınsama Geçerliği Tablosu

	Öğretmen	Öğrenci	Okula yönelik	Yönetici	Statü
a1	,395(**)	,169(**)	,671(**)	,305(**)	,250(**)
a2	,453(**)	,177(**)	,314(**)	,716(**)	,231(**)
a3	,540(**)	,279(**)	,317(**)	,242(**)	,206(**)
a4	,143(*)	,492(**)	,174(**)	,081	,114(*)
a5	,173(**)	,108	,313(**)	,175(**)	,721(**)
a6	,272(**)	,084	,189(**)	,689(**)	,142(*)
a7	,570(**)	,334(**)	,220(**)	,245(**)	,080
a8	,244(**)	,571(**)	,162(**)	,135(*)	,075
a9	,197(**)	,033	,346(**)	,150(**)	,798(**)
a10	,628(**)	,267(**)	,301(**)	,213(**)	,171(**)
a11	,425(**)	,283(**)	,774(**)	,360(**)	,304(**)
a12	,399(**)	,178(**)	,217(**)	,710(**)	,184(**)
a13	,620(**)	,206(**)	,325(**)	,412(**)	,150(**)
a14	,178(**)	,567(**)	,146(*)	,165(**)	,010
a15	,248(**)	,107	,349(**)	,150(**)	,773(**)
a16	,284(**)	,175(**)	,664(**)	,105	,247(**)
a17	,321(**)	,175(**)	,200(**)	,636(**)	,111
a18	,303(**)	,545(**)	,287(**)	,130(*)	,047
a19	,387(**)	,147(*)	,664(**)	,177(**)	,376(**)
a20	,401(**)	,240(**)	,292(**)	,787(**)	,167(**)
a21	,669(**)	,142(*)	,436(**)	,374(**)	,274(**)
a22	,251(**)	,626(**)	,208(**)	,132(*)	,110
a23	,369(**)	,354(**)	,661(**)	,097	,290(**)
a24	,354(**)	,247(**)	,113	,656(**)	,052
a25	,117(*)	,562(**)	,213(**)	,198(**)	,008
a26	,677(**)	,216(**)	,334(**)	,355(**)	,060
a27	,292(**)	,271(**)	,631(**)	,124(*)	,216(**)
a28	,656(**)	,238(**)	,378(**)	,387(**)	,168(**)
a29	,205(**)	,599(**)	,126(*)	,187(**)	,104
a30	,261(**)	-,019	,441(**)	,202(**)	,349(**)
a31	,612(**)	,113	,265(**)	,292(**)	,159(**)
a32	,136(*)	,556(**)	,182(**)	,106	,077
a33	,421(**)	,292(**)	,728(**)	,287(**)	,264(**)
a34	,573(**)	,162(**)	,420(**)	,368(**)	,245(**)
a35	,217(**)	,605(**)	,165(**)	,198(**)	,036

4.4 Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması sürecinde Bursa Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan yasal izin ardından belirlenen üç okuldaki yönetici, öğretmen ve öğrencilerle ön görüşmeler yapılmış ve ölçme araçlarının uygulanması konusunda izinleri alınmıştır. Verilerin toplanması, özellikle araştırmacının kendisi tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu yol, araştırmacının kontrolünün artacağı; zaman ve maliyet açısından önemli tasarruflar sağlanacağı için tercih edilmiştir (Büyüköztürk, 2005). Araştırmada kullanılan ölçme aracı tek oturum halinde, her okuldan birer altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf şubesine araştırmacı tarafından gereken açıklamalar yapılarak uygulanmıştır.

4.5 Verilerin Çözümlemesi

Verilerin analizinde SPSS 13.0 paket programı kullanılarak betimsel istatistikler incelenmiştir. Ayrıca aritmetik ortalama, standart sapma dağılımlarının incelenmesinin yanı sıra okul yaşam kalitesi düzeyinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği t-testi ile okulun bulunduğu sosyo-ekonomik düzeye, sınıf düzeyine ve anne ve babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiştir. Ayrıca veri toplama aracının geçerlik çalışmasında doğrulayıcı faktör analizi için lisrel 8.54 paket programı kullanılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde Bursa ili Yıldırım İlçesindeki ilköğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin öğrenci görüşlerini ortaya koymak amacıyla geliştirilmiş olan anket aracılığı ile üç ilköğretim okulunda öğrenim gören 300, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencisinden elde edilen veriler üzerinde yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgular ve bu bulgular etrafında yapılan yorumlar sunulmuştur.

5.1 Demografik Özellikler

Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin demografik özellikleri beş bölümde incelenmiştir. Bunlar; cinsiyet, öğrenim gördükleri sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve okullarının bulundukları sosyo-ekonomik düzeydir. Tablo 5.1’de gibi çalışmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin cinsiyet bilgilerine yer verilmiştir.

Tablo 5.1 Araştırmaya Katılan İlköğretim Öğrencilerine Ait Cinsiyet Bilgileri

Cinsiyet	f	%
Kız	152	50,7
Erkek	148	49,3
Toplam	300	100,0

Tabloya göre çalışmaya katılan toplam 300 ilköğretim öğrencisinden 152’si (% 50,7) kız, 148’i (% 49,3) erkektir. Sınıf düzeyi açısından ilköğretim öğrencilerine ait bilgiler ise Tablo 5.2’de verilmiştir.

Tablo 5.2 Araştırmaya Katılan İlköğretim Öğrencilerine Ait Sınıf Düzeyi Bilgileri

Sınıf Düzeyi	f	%
6. sınıf	96	32,0
7. sınıf	105	35,0
8. sınıf	99	33,0

Çalışmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin 96'sı (%32) altıncı sınıf, 105 'i (%35) yedinci sınıf, 99' u (%33) ise sekizinci sınıftır. Babalarının eğitim durumlarına ait sayısal bilgiler Tablo 5.3'te belirtilmiştir.

Tablo 5.3 Araştırmaya Katılan İlköğretim Öğrencilerinin Baba Eğitim Durumu Bilgileri

Özellikler	f	%
Okuma yazma bilmiyor	12	4,0
Okuryazar	39	13,0
İlkokul Mezunu	93	31,0
Ortaokul Mezunu	38	12,7
Lise ve Dengi Okul Mezunu	62	20,7
Yüksekokul Mezunu	6	2,0
Üniversite Mezunu	47	15,7
Yüksek Lisans Mezunu	2	,7
Doktora Mezunu	1	,3
Toplam	300	100,0

Babalarının eğitim durumları incelendiğinde, ilkokul mezunu olanların sayısı 93 (%31) en yüksek orandır. Bu oranı sırasıyla 62'si (%20,7) ile lise ve dengi okul mezunları ile 47'si (%15,7) üniversite mezunları izlemektedir. Doktora derecesine sahip kişi sayısı 1(% ,3) ile en sondadır. İlköğretim öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarına ait sayısal bilgiler Tablo 5.4'te belirtilmiştir.

Tablo 5.4 Araştırmaya Katılan İlköğretim Öğrencilerinin Anne Eğitim Durumu Bilgileri

Özellikler	f	%
Okuma yazma bilmiyor	61	20,3
Okuryazar	29	9,7
İlkokul Mezunu	81	27,0
Ortaokul Mezunu	35	11,7
Lise ve Dengi Okul Mezunu	58	19,3
Yüksekokul Mezunu	7	2,3
Üniversite Mezunu	28	9,3
Yüksek Lisans Mezunu	1	,3
Doktora Mezunu	0	0
Toplam	300	100,0

Annelerinin eğitim durumları incelendiğinde, ilkokul mezunu olanların sayısı 81 (% 27) en yüksek orandır. Bu oranı sırasıyla 61'i (% 20,3) ile okuma yazma bilmeyenler ile 58 tanesi (% 19,3) lise veya dengi okuldan mezun olanlar izlemektedir. Yüksek lisans derecesine sahip kişi sayısı 1(% ,3) ile en sondadır. İlköğretim öğrencilerinin öğrenim gördükleri okulların sosyo-ekonomik düzeye göre sınıflandırılmasına ait sayısal bilgiler Tablo 5.5' de verilmiştir.

Tablo 5.5 Araştırmaya Katılan İlköğretim Öğrencilerinin Okullarının Sosyo-ekonomik Düzeyleri

Özellikler	f	%
Alt Sosyo-ekonomik Düzey	89	29,7
Orta Sosyo-ekonomik Düzey	86	28,7
Üst Sosyo-ekonomik Düzey	124	41,3
Toplam	300	100,0

İlköğretim öğrencilerinin 89' u (%29,7) alt düzey, 86'sı (%28,7) orta düzey, 124'ü (%41,3) ise üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda öğrenim görmektedir.

5.2 Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okulların Yaşam Kalitesi Düzeyine Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular ve Yorum

İlköğretim öğrencilerinin okullarındaki yaşam kalitesine ilişkin olarak, OYKÖ'nün alt boyutları olan “Öğretmen-Öğrenci İletişimi”, “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” , “Okula Yönelik Duygular”, “Okul Yönetimi”, “Statü” ve ölçekten aldıkları toplam puanlara ait aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımları Tablo 5.6'da verilmiştir.

Tablo 5.6 Öğrencilerin OYKÖ'den Aldıkları Puanların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (n=300)

Boyutlar	N	En Az	En Çok	$\bar{X}$	S.S
Öğretmen-Öğrenci İletişimi	300	1,44	5,00	3,79	,81
Öğrenci-Öğrenci İletişimi	300	1,00	6,33	2,92	,84
Okula Yönelik Duygular	300	1,00	5,00	3,77	,93
Okul Yönetimi	300	1,17	5,00	3,08	,98
Statü	300	1,00	5,00	3,90	,94

Öğrencilerin OYKÖ' nün alt boyutlarına ve ölçek toplam puanına ilişkin algılarının aritmetik ortalama ve standart sapmaları açısından incelendiğinde, en yüksek ortalamanın ($\bar{X} = 3,90$) "Statü" boyutunda gerçekleştiği bunun ardından sırayla, "Öğretmen Öğrenci İletişimi" ($\bar{X} = 3,79$); "Okula Yönelik Duygular" ($\bar{X} = 3,77$); "Yönetici" ($\bar{X} = 3,08$) "Öğrenci Öğrenci İletişimi" ($\bar{X} = 2,92$) boyutlarının geldiği görülmektedir. En yüksek ortalamanın "Statü" ($\bar{X} = 3,90$) alt boyutunda, en düşük ortalamanın ise "Öğrenci- Öğrenci İletişimi" ($\bar{X} = 2,92$) alt boyutunda gerçekleştiği görülmektedir.

"Öğrenci-Öğrenci İletişimi" boyutu ortalamasının ($\bar{X} = 2,59$) diğer boyutlara kıyasla düşük olmasının sebepleri hakkında yorum yapılabilir. Çünkü ilköğretim öğrencilerinin de içinde bulunduğu ergenlik döneminde arkadaş grubu ile ilişkiler, aile ilişkilerinin önüne geçer ve bu dönemde kimlik arayışı içinde olan ergen, akran grubu tarafından onay ve kabul görmek ister. Ergenler akran grubuna önem vermekte ve onlardan etkilenmektedirler. Akran grubu, ergenin ilgileri, tutumları ve değerleri üzerinde aileden daha fazla etkilidir. Araştırmanın "Öğrenci- Öğrenci İletişimi" boyutu, tamamı olumsuz olan dokuz maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler, "öğretmenler ders anlatırken, öğrencilerin çoğu başka şeylerle ilgilenmektedirler", "okuldaki birçok öğrenci küfürlü konuşmaktadır", "öğrencilerin çoğu birbirine kırıncı davranmaktadır", "okulundaki insanların çoğu, başkalarının kusurlarıyla (kekemelik, şaşılık, çirkinlik, ve benzeri) alay etmektedir", "Öğrencilerin çoğu birbirini kıskanmaktadır", "Okulumda başkalarını sürekli şikâyet eden birçok öğrenci vardır", "Okulumda birçok öğrencinin küçük düşürücü bir takma adı vardır", "Öğrenciler teneffüslerde oynarken sık sık kavga etmektedirler", "Okulundaki insanların çoğu başkalarını küçümsemektedir" maddelerinden oluşmaktadır. Öğrenciler OYKÖ'yü yanıtlarken, kendi okullarındaki öğrenci-öğrenci iletişiminin özelliklerini değerlendirmişlerdir.

"Öğrenci- Öğrenci İletişimi" boyutunun diğer boyutlara kıyasla daha düşük bir ortalamaya sahip olmasının sebepleri hakkında şunlar söylenebilir; öğrenciler sağlıklı iletişim kurma yöntemlerini bilmiyor olabilirler veya çevrelerinde bu konuda kendilerine doğru örnek oluşturacak bireyler olmayabilir. Öğrencilerin birbirlerine kırıncı davranmaları, birbirleri ile küfürlü konuşmaları ve birbirleri ile alay etmeleri doğru örnek eksikliğinden kaynaklanabilir. Okul içinde ve dışında model alınan yetişkinlerin, öğrenciler arasında eşitlik ve insan onuruna saygının egemen olduğu iletişim formlarının yerleşmesinde önemli bir rolü vardır. Evde, sokakta, okulda kendisine saygı duyulduğunu, biricik ve değerli olduğunu hisseden çocuk, aynı hisleri çevresindekilere de yansıtabilir ve daha sağlıklı iletişim kurabilecektir (Sarı, 2007). Sınıfta, derslerin işleniş sırasında rekabetçi bir hava oluşuyorsa, bu öğrencilerin birbirlerini kıskanmalarına ve yazılı sınavlarda kopya çekmelerine sebep olabilir. Öğretmenlerin sınıftaki sorunlarla yeterince baş edememesi, öğretmen ders anlatırken öğrencilerin çoğunun başka

şeylerle ilgilenmesi öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda gerekli becerilere sahip olmamasından kaynaklanabilir. Öğrenci-öğrenci ilişkilerindeki bu düşük ortalamanın sebebi eğitim programı kaynaklı da olabilir. Nitekim Akpınar ve Dilci'nin (2007), Kilis ilinde yaptıkları çalışmanın bulgularına göre: öğretmenler, program amacı bağlamında şiddetin nedenlerini; eğitimde duyguların ihmal edilmesi ve salt zihinsel gelişime odaklanması ve okuldaki sosyal etkinliklerin yetersizliği olarak görmektedir. Öğrencilerin etkili zaman geçirebileceği veya boş derslerinde gidebileceği faaliyet alanlarının (kütüphane, bilgisayar laboratuvarı, spor salonu ve benzeri) olmaması da öğrencilerin birbirleri ile çatışmalara girmelerine ve şiddete başvurmalarına sebep olabilir. Bunların yanı sıra, okulun rehberlik servisinin öğrencilere problemleri ile ilgili olarak yol göstericilik görevlerini yeterince yerine getirmiyor olması ve disiplin kurullarının gerekli yaptırımları uygulamıyor olması da öğrencilerin akran ilişkilerinde tatminsizliğe yol açıyor olabilir. Çünkü artık günümüzde öğretmenlik bilgi aktarmadan öte bir boyut haline gelmiştir. İlköğretim öğrencileri kişisel problemleri ile ilgili olarak yardım ve tavsiyeye gereksinim duymaktadırlar. Öğretmenler ve okul rehber öğretmenleri öğrencilere akran ilişkileri konusunda yol gösterebilirler ve öğrencilerin birbirlerine saygı göstermelerini ve önem vermelerini sağlayabilirler. Böylece öğrenciler de arkadaşları ile aralarındaki ilişkinin önemini kavrarlar ve okula aidiyet hissi geliştirirler.

Öğrencilerin OYKÖ'den aldıkları puanların aritmetik ortalamasına göre en yüksek ortalamaya sahip boyut olan "Statü" boyutunun aritmetik ortalaması $\bar{X} = 3,90$ 'dır. Statü boyutu; "Okuldaki arkadaşlarım arasında önemli bir yerim vardır", "Okuldaki birçok kişinin bana güvendiğini düşünüyorum", "Okuldaki arkadaşlarımdan, beni kabul edip onayladıklarını düşünüyorum", maddelerinden oluşmaktadır. Maddeler her biri olumlu ifadelerden oluşmaktadır. Bu maddeler öğrencinin kendini değerlendirmesine yönelik ifadelerdir. İlköğretim öğrencilerinin kendilerini değerlendirmede objektif olamayacağı söylenebilir. Bu nedenle statü boyutunun ortalaması nispeten diğer boyutlara göre yüksek çıkmış olabilir.

5.3 Öğrencilerin Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarının Okullarının Bulunduğu Sosyo Ekonomik Düzeye Göre Bulgular ve Yorum

Öğrencilerin okullarındaki yaşam kalitesine ilişkin algılarının, okullarının bulunduğu sosyo ekonomik düzeye ilişkin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla bağımsız örneklem için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 5.7'de verilmiştir

Tablo 5.7 Öğrencilerin Okullarının Bulunduğu Sosyo Ekonomik Düzeye Göre Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Boyutlar	Sosyo-Eko. Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Anlamlı fark
Öğretmen Öğrenci İletişimi	A. Alt	90	3,60	0,88	3,48	,03*	A-B
	B. Orta	86	3,84	0,85			A-C
	C. Üst	124	3,88	0,69			
Öğrenci Öğrenci İletişimi	A. Alt	90	2,59	0,88	15,21	,00*	A-B
	B. Orta	86	2,85	0,75			A-C
	C. Üst	124	3,20	0,79			B-C
Okula Yönelik Duygular	A. Alt	90	3,08	0,91	45,59	,00*	A-B
	B. Orta	86	3,99	0,84			A-C
	C. Üst	124	4,11	0,72			
Okul Yönetimi	A. Alt	90	2,98	1,04	18,37	,00*	A-B
	B. Orta	86	3,59	0,84			B-C
	C. Üst	124	2,81	0,91			
Statü	A. Alt	90	3,64	0,92	5,41	,00*	A-C
	B. Orta	86	3,91	0,92			
	C. Üst	124	4,07	0,94			

* $P \leq ,05$

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, ilköğretim öğrencilerinin okullarının bulunduğu sosyo-ekonomik düzeye göre okul yaşam kalitesi algıları “Öğretmen Öğrenci İletişimi” [$F_{(2-297)} = 3,484$, $p \leq ,05$], “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” [$F_{(2-297)} = 15,211$, $p \leq ,05$], “Okula Yönelik Duygular” [$F_{(2-297)} = 45,597$, $p \leq ,05$], “Okul Yönetimi” [$F_{(2-297)} = 18,374$, $p \leq ,05$] ve “Statü” [$F_{(2-297)} = 5,412$, $p \leq ,05$] boyutlarında anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir.

Öğrencilerin okullarının bulunduğu sosyo-ekonomik düzeye göre okul yaşam kalitesine yönelik algılarına ilişkin aritmetik ortalamalar incelendiğinde, okullarındaki yaşam kalitesinin alt boyutlarından” Öğretmen Öğrenci İletişimi “,”Öğrenci Öğrenci İletişimi” , “Okula yönelik Duygular” ve “Statü” boyutlarında üst-sosyo ekonomik düzeye sahip öğrencilerin lehine, “Okul Yönetimi” boyutunda ise orta sosyo-ekonomik düzeye sahip okulun lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Alt sosyo-ekonomik düzeye sahip ilköğretim okulunda en yüksek ortalamaya sahip boyut “Statü” ($\bar{X} = 3,64$) boyutu iken en düşük ortalamaya sahip boyut ise “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” ($\bar{X} = 2,59$) boyutudur. Orta sosyo-ekonomik düzeye sahip ilköğretim okulunda ise en yüksek ortalama “Okula Yönelik Duygular” ($\bar{X} = 3,99$) iken, en düşük ortalamaya sahip boyut ise “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” ($\bar{X} = 2,85$) boyutudur. Üst-sosyo ekonomik düzeye sahip ilköğretim okulunda ise en yüksek ortalamaya sahip boyut, “Okula Yönelik Duygular” ($\bar{X} = 4,11$) boyutu iken en düşük ortalamaya sahip boyut ise “Okul Yönetimi” ($\bar{X} = 2,81$) boyutudur.

Tüm ortalamalar incelendiğinde üst-sosyo ekonomik düzeye sahip ilköğretim okullarındaki öğrencilerin “Okul Yönetimi” boyutu dışındaki diğer tüm boyutlarda daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. “Okul Yönetimi” boyutunda ise en yüksek ortalamaya sahip okul orta-sosyo ekonomik düzeye sahip ilköğretim okuludur. Boyutların toplam aritmetik ortalamaları incelendiğinde “Öğretmen-Öğrenci İletişimi” boyutunun ortalaması $\bar{X}=3,79$, “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” boyutunun ortalaması $\bar{X}=2,92$, “Okula Yönelik Duygular” boyutunun ortalaması $\bar{X}=3,77$, “Okul Yönetimi” boyutunun ortalaması $\bar{X}=3,08$, “Statü” boyutunun ortalaması ise $\bar{X}=3,90$ çıkmıştır. Bu ortalamalara göre üst-sosyo ekonomik düzeye sahip ilköğretim okulu öğrencileri tüm boyutlarda ortalamanın üzerindedir. Alt-sosyo ekonomik düzeye sahip öğrenciler ise tüm boyutlarda ortalamanın altındadır. Orta sosyo-ekonomik düzeye sahip ilköğretim öğrencileri ise “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” dışındaki tüm boyutlarda ortalamanın üzerinde yer almaktadır.

Bu sonuçlar değerlendirildiğinde, üst-sosyo ekonomik düzeye sahip okulda okuyan öğrencilerinin okullarının yaşam kalitesi düzeyini alt ve orta-sosyo ekonomik düzeye sahip okullarda okuyan öğrencilerine kıyasla daha olumlu buldukları söylenebilir. Bu araştırmada üst-sosyo ekonomik düzeye sahip ilköğretim okulu öğrencilerinin tüm boyutlarda en yüksek ortalama elde etmelerinin nedenleri bu öğrencilerin okullarına karşı daha olumlu duygulara sahip olmalarıdır denilebilir. Okulun sosyo-ekonomik seviyesi arttıkça okulun öğrencilere sağladığı imkanlar da artabilir. Böylece öğrencinin kendisini okula ait hissetme duygusunda da artış gözlenebilir. Okula aidiyetlik duygusu beraberinde okuldan tatmin olmayı arttırır, öğrencinin okul yaşam kalitesi algısında da olumlu etkiye sahip olabilir.

5.4 Öğrencilerin Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarının Cinsiyete Göre Dağılımına İlişkin Bulgu ve Yorum

Öğrencilerin okullarındaki yaşam kalitesine ilişkin algılarının, cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 5.8’de verilmiştir.

Tablo 5.8 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin t- Testi Analizi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Öğretmen İletişimi	Kız	152	3,87	,78	298	1,79	,07
	Erkek	148	3,70	,82			
Öğrenci İletişimi	Kız	152	2,82	,84	298	-2,08	,03*
	Erkek	148	3,02	,84			
Okula Yönelik Duygular	Kız	152	3,81	,89	298	,76	,44
	Erkek	148	3,72	,98			
Okul Yönetimi	Kız	152	3,24	,99	298	2,88	,00*
	Erkek	148	2,92	,95			
Statü	Kız	152	4,06	,85	298	3,11	,00*
	Erkek	148	3,72	1,01			

*p< ,05

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre okul yaşam kalitesine yönelik algılarına ilişkin t- testi analizi sonuçlarına göre “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” [$t_{(298)} = -2,083$; $p < ,05$] , “Okul Yönetimi” [$t_{(298)} = 2,883$; $p < ,05$] ve “Statü” alt boyutlarında [$t_{(298)} = 3,119$; $p < ,05$] anlamlı farklılık vardır. “Öğretmen-Öğrenci İletişimi” [$t_{(298)} = 1,798$; $p > ,05$] ve “Okula Yönelik Duygular” [$t_{(298)} = ,764$; $p > ,05$] alt boyutlarında ise anlamlı farklılık çıkmamıştır. Anlamlı farklılık olan alt boyutlardan “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” alt boyutunda erkeklerin aritmetik ortalaması kızların aritmetik ortalamasından daha yüksek olduğundan erkekler lehine farklılık mevcuttur. “Okul Yönetimi” ve “Statü” alt boyutlarında ise kızların aritmetik ortalaması erkeklerden daha yüksek olduğundan kızlar lehine anlamlı farklılık mevcuttur.

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin okullarındaki yaşam kalitesine ilişkin algılarına ait ortalamaların genel olarak birbirine yakın olduğu gözlenmektedir. Kız öğrencilerde en yüksek ortalamaya sahip boyut “Statü” ($\bar{X} = 4,06$) iken, en düşük ortalamaya sahip boyut ise “Öğrenci Öğrenci İletişimi” boyutu ($\bar{X} = 2,82$)’dur. Erkek öğrencilerde en yüksek ortalamaya sahip boyutlar “Statü” ($\bar{X} = 3,72$) ile “Okula Yönelik Duygular” ($\bar{X} = 3,72$) iken, en düşük ortalamaya sahip boyut ise “Okul Yönetimi” ($\bar{X} = 2,92$) boyutudur. Kız öğrencilerin “Öğretmen Öğrenci İletişimi”, “Okul Yönetimi”, “Okula Yönelik Duygular” ve “Statü” alt boyutlarından daha yüksek puan aldığı; erkek öğrencilerinse “Öğrenci Öğrenci İletişimi” alt boyutundan daha yüksek puan aldığı görülmüştür.

Alanyazında da okul yaşam kalitesi algısının kız öğrenciler lehine olduğu belirtilmektedir. Örneğin, Malin ve Linakyla ve diğerlerinin (2001) yaptıkları çalışmalarda kız öğrencilerin erkek öğrencilerle karşılaştırıldığında okullarındaki yaşam kalitesini daha olumlu algıladıkları ortaya konmuştur. Kız öğrenciler erkek öğrencilere nispeten okul yaşamlarından daha çok memnundurlar. Mok ve Flynn’ın (2002) çalışmasında da kız ve erkek öğrencilerin okul yaşam kalitesi ile ilgili algıları arasında kız öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

“Okul Yönetimi” alt boyutunda kız öğrenciler lehine görülen anlamlı farkın nedeni erkek öğrencilerin okul kurallarını bozucu davranışlarda daha çok bulunmaları olabilir. Erkek öğrenciler derse geç girme, törenlere katılmama ve gürültü yapma gibi istenmeyen davranışlar göstererek arkadaşlarının eğitim süreçlerinin engellenmesine, eğitim- öğretim faaliyetlerinin aksamasına sebep olarak, okul idaresiyle kızlara oranla daha çok çatışmalara giriyor olabilirler. Yukarıda bahsedilen nedenler erkek öğrencilerin okul yönetimi ile sağlıklı iletişim kuramamalarına ve okul yöneticileri ile ilişkilerinden tatmin olamamalarına yol açıyor olabilir.

5.5 Öğrencilerin Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarının Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgu ve Yorum

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin, sınıf düzeylerine göre okullarındaki yaşam kalitesine yönelik algılarına ilişkin verilerin dağılımını belirlemek için Levene Testi uygulanmıştır ve buna ait veriler Tablo 5.9’ da gösterilmiştir.

Tablo 5.9 Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin Levene Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Levene Sonuçları	p
Öğretmen-Öğrenci İletişimi	5,16	,00
Öğrenci-Öğrenci İletişimi	,49	,61*
Okula Yönelik Duygular	1,23	,29*
Okul Yönetimi	5,14	,00
Statü	1,63	,19*

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre okul yaşam kalitesine yönelik algılarına ilişkin Levene testi sonucunda “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” , “Okula Yönelik Duygular” ve “ Statü” alt boyutlarının p değerleri .05 ‘den büyük olduğundan bu boyutlar normal dağılım göstermektedirler ve bu boyutlara Scheffe Testi uygulanmıştır. “Öğretmen-Öğrenci İletişimi” ve “ Okul Yönetimi” alt boyutlarında ise p değeri .05’ den küçük çıktığından normal dağılım göstermediklerinden Dunnett’s C testi uygulanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin sınıf düzeyleri değişkeni bakımından okullarındaki yaşam kalitesine yönelik algılarının karşılaştırılması amacıyla, normal bağımsız örneklem için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Normal dağılım gösteren boyutlar için Scheffe testi uygulanmış normal dağılım göstermeyen boyutlar içinde Dunnett’s C testi uygulanmıştır. Scheffe testi ve sonuçları Tablo 5.10’ da verilmiştir.

Tablo 5.10 Sınıf Düzeyleri Değişkenine Göre Okullarındaki Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Boyutlar	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Anlamlı fark
Öğrenci	6. Sınıf	96	3,06	0,82	1,83	0,16	-
Öğrenci	7. Sınıf	105	2,86	0,80			
İletişimi	8. Sınıf	99	2,85	0,91			
Okula	6. Sınıf	96	3,79	1,00	1,11	0,32	-
Yönelik	7. Sınıf	105	3,85	0,85			
Duygular	8. Sınıf	99	3,66	0,95			
Statü	6. Sınıf	96	3,88	1,01	0,10	0,90	-
	7. Sınıf	105	3,93	0,90			
	8. Sınıf	99	3,87	0,93			

*P< ,05

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, ilköğretim öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre okul yaşam kalitesi algıları “Öğrenci Öğrenci İletişimi” [$F_{(2-297)}=1.839$, $p \leq ,05$] , “Okula Yönelik Duygular” [$F_{(2-297)}=1,115$, $p \leq ,05$], ve “Statü” [$F_{(2-297)}=0,101$, $p \leq ,05$] boyutlarında anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir.

Sınıf düzeyleri değişkenine göre okullarındaki yaşam kalitesine yönelik algılarına ilişkin aritmetik ortalamalar incelendiğinde, okullarındaki yaşam kalitesinin alt boyutlarından “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” alt boyutunda 6. Sınıf öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin algılarının diğer sınıflara kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. “Okula Yönelik Duygular” ve “Statü” boyutunda ise 7. sınıf öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin algılarının diğer sınıflardan daha yüksek olduğu görülmektedir.

“Öğretmen-Öğrenci İletişimi” ve “Okul Yönetimi” boyutları normal dağılım göstermediği için öğrencilerin sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını bulmak üzere Dunnett’s C testi yapılmıştır. Buna göre, “Öğretmen-Öğrenci İletişimi” ve “Okul Yönetimi” boyutlarında sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre öğrencilerin okullarındaki yaşam kalitesine yönelik algılarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımları incelendiğinde, “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” boyutuna ait aritmetik ortalamaların, 6. sınıf için $\bar{X} = 3,06$, 7. sınıf için $\bar{X} = 2,86$ ve 8. sınıf içinse $\bar{X} = 2,85$; “Öğretmen-Öğrenci İletişimi” boyutuna ait aritmetik ortalamaların 6. sınıf için $\bar{X} = 3,90$, 7. sınıf için $\bar{X} = 3,77$ ve 8. sınıf içinse $\bar{X} = 3,69$; “Okul Yönetimi” boyutuna ait aritmetik ortalamaların, 6. sınıf için $\bar{X} = 3,19$, 7. sınıf için $\bar{X} = 3,00$ ve 8. sınıf içinse $\bar{X} = 3,06$; “Statü” boyutuna ait aritmetik ortalamaların, 6. sınıf için $\bar{X} = 3,88$, 7. sınıf için $\bar{X} = 3,93$ ve 8. sınıf içinse $\bar{X} = 3,87$ olarak hesaplandığı görülmektedir.

“Öğretmen-Öğrenci İletişimi” boyutunda en yüksek ortalamaya 6.sınıf öğrencilerin sahip olması onların ilköğretim birinci kademedeki gelen itaatkar davranışlarıyla açıklanabilir. Beş yıl boyunca tek bir öğretmenle eğitim gören öğrenciler altıncı sınıfta bu disiplinlerini korumakta ve öğretmenlerine tam bağlılıkla bağlanmaktadır. Sınıf seviyesi arttıkça ilköğretim ikinci kademeye uyumları artmakta, birbirleriyle daha fazla iletişim kurmakta ve öğretmenleriyle olan iletişimlerinde de azalma görülebilmektedir. Aynı sınıftan gelerek birbirlerini tanıyan altıncı sınıf öğrencilerinin “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” boyutunda diğer sınıflardan daha yüksek ortalamaya sahip olmaları da bu durumla açıklanabilir. Okul yönetimi boyutunda da yedinci ve sekizinci sınıflara nazaran daha yüksek ortalamaya sahip sınıf altıncı sınıflardır. Okul kurallarına uymada, öğretmenleriyle ve birbirleriyle olan iletişimlerinde sınıf seviyesi arttıkça azalmanın olduğu görülmektedir. Sekizinci sınıf öğrencilerinin hiçbir alt boyuttan en yüksek ortalamaya sahip olmaması da bu yorumu destekler niteliktedir. Bu çalışmada ilköğretim okullarında sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerin okul yaşam kalitesi algılarına ait ortalamalar azalmaktadır. Bu durum sekizinci sınıf öğrencilerinin ergenlik dönemlerinde olmaları, mezun olacakları için kendilerini bulundukları okula ait hissetmemelerinden kaynaklanıyor olabilir.

5.6 Öğrencilerin Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarının Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgu ve Yorum

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin, annelerinin eğitim düzeyleri ile okullarındaki yaşam kalitesine yönelik algılarının karşılaştırılması amacıyla bağımsız örneklem için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 5.11’de gösterilmiştir.

Tablo 5.11 Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeylerine Göre Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Boyutlar	Eğitim Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Anlamlı fark
Öğretmen Öğrenci İletişimi	A. Okuma yazma bilmiyor	61	3,61	0,91	1,43	0,21	-
	B. Okuryazar	29	3,69	0,79			
	C. İlkokul mezunu	81	3,83	0,84			
	D. Ortaokul mezunu	35	3,69	0,75			
	E. Lise ve dengi okul mezunu	58	3,93	0,77			
	F. Yüksekokul ve üzeri mezunu	36	3,94	0,63			
Öğrenci Öğrenci İletişimi	A. Okuma yazma bilmiyor	61	2,62	0,89	2,61	0,02*	A-C A-D A-E A-F
	B. Okuryazar	29	2,80	0,78			
	C. İlkokul mezunu	81	2,99	0,89			
	D. Ortaokul mezunu	35	2,97	0,78			
	E. Lise ve dengi okul mezunu	58	3,02	0,81			
	F. Yüksekokul ve üzeri mezunu	36	3,16	0,73			
Okul Yönetimi	A. Okuma yazma bilmiyor	61	3,05	1,04	1,43	0,21	-
	B. Okuryazar	29	3,40	0,86			
	C. İlkokul mezunu	81	3,09	0,99			
	D. Ortaokul mezunu	35	3,28	1,06			
	E. Lise ve dengi okul mezunu	58	2,99	0,99			
	F. Yüksekokul ve üzeri mezunu	36	2,84	0,82			
Statü	A. Okuma yazma bilmiyor	61	3,62	0,89	3,56	0,00*	A-E A-F B-F C-F
	B. Okuryazar	29	3,86	0,98			
	C. İlkokul mezunu	81	3,76	1,00			
	D. Ortaokul mezunu	35	3,95	1,01			
	E. Lise ve dengi okul mezunu	58	4,06	0,92			
	F. Yüksekokul ve üzeri mezunu	36	4,36	0,60			

*P< ,05

Yapılan tek yönlü varyans analizinde post hoc testlerden LSD yapılmıştır ve sonuçlarına göre, ilköğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algıları “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” [$F_{(5-294)} = 2.616$, $p \leq ,05$] ve “Statü” [$F_{(5-294)} = 1.432$, $p \leq ,05$] boyutlarında anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. “Öğretmen-Öğrenci İletişimi” [$F_{(5-294)} = 1.435$, $p \leq ,05$] ve “Okul yönetimi” [$F_{(5-294)} = 1.432$, $p \leq ,05$] boyutlarında ise anlamlı farklılık gözlenmemiştir.

Öğrencilerin okul yaşam kalitesine yönelik algılarının annelerinin eğitim düzeylerine göre dağılımına ait aritmetik ortalamalar incelendiğinde, ilköğretim öğrencilerinin anne eğitim

durumlarına göre okullarındaki yaşam kalitesinin alt boyutlarından “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” boyutunda yüksekokul ve üzeri mezunu olanların lehine, “Statü” boyutunda ise lise ve dengi okul mezunu olanların lehine farklılaşmaktadır.

“Okula Yönelik Duygular” boyutu normal dağılım göstermediği için annelerinin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını bulmak üzere Dunnett’s C testi yapılmıştır. Buna göre, “Okula Yönelik Duygular” boyutunda annelerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Yapılan testin sonuçları Tablo 5.12’de verilmiştir.

Tablo 5.12 Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeylerine Göre Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin “Okula Yönelik Duygular” Boyutuna Ait Dunnett’s C Testi Sonuçları

Boyutlar	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Anlamlı fark
Okula Yönelik Duygular	A. Okuma yazma bilmiyor	61	3,22	0,84	10,42	,00*	A-C
	B. Okuryazar	29	3,41	1,03			A-D
	C. İlkokul mezunu	81	3,75	0,99			A-E
	D. Ortaokul mezunu	35	3,92	0,79			A-F
	E. Lise ve dengi okul mezunu	58	4,24	0,69			B-E
	F. Yüksekokul ve üzeri mezunu	36	4,10	0,77			C-E

*P< ,05

Öğrencilerin okul yaşam kalitesine yönelik algılarının annelerinin eğitim düzeylerine göre dağılımına ait aritmetik ortalamalar incelendiğinde, ilköğretim öğrencilerinin anne eğitim durumlarına göre okullarındaki yaşam kalitesinin alt boyutlarından “Okula Yönelik Duygular” boyutunda lise ve dengi okul mezunu olanların lehine anlamlı farklılığın mevcut olduğu görülmektedir. Marks’ın araştırmasında (1998) ise anne babaları daha çok eğitim almış öğrencilerin okulları ile daha çok mutlu oldukları bulunmuştur. Bunun sebebi eğitim seviyesi daha yüksek olan anne babaların çocuklarının okul yaşamı ile daha ilgili ve destekleyici olması olabilir. Eğitim seviyesinin düşüklüğü annelerin de geçmişteki okul yaşamlarıyla bağlantılı olabilir. Kendileri öğrenciyken okuldan tatmin olmayan anneler çocuklarının okul yaşamlarıyla ilgilenmek istemeyebilirler.

5.7 Öğrencilerin Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarının Babalarının Eğitim

Düzeylerine Ait Dağılıma İlişkin Bulgu ve Yorum

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin, babalarının eğitim düzeyleri ile okullarındaki yaşam kalitesine yönelik algılarının karşılaştırılması amacıyla bağımsız örneklem için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 5.13'te gösterilmiştir.

Tablo 5.13 Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeylerine Göre Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Boyutlar	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Anlamlı fark
Öğretmen Öğrenci İletişimi	A. Okuma yazma bilmiyor	12	3,48	1,05	2,77	,01*	A-E
	B. Okuryazar	39	3,57	0,74			B-E
	C. İlkokul mezunu	93	3,76	0,86			B-F
	D. Ortaokul mezunu	38	3,59	0,78			D-E
	E. Lise ve dengi okul mezunu	62	3,99	0,81			D-F
	F. Yüksekokul ve üzeri mezunu	56	3,97	0,64			
Öğrenci Öğrenci İletişimi	A. Okuma yazma bilmiyor	12	3,14	1,26	3,94	,00*	B-E
	B. Okuryazar	39	2,63	0,71			B-F
	C. İlkokul mezunu	93	2,74	0,88			C-E
	D. Ortaokul mezunu	38	2,88	0,78			C-F
	E. Lise ve dengi okul mezunu	62	3,20	0,78			
	F. Yüksekokul ve üzeri mezunu	56	3,10	0,77			
Okul Yönetimi	A. Okuma yazma bilmiyor	12	2,98	1,32	1,14	,33	-
	B. Okuryazar	39	3,01	0,94			
	C. İlkokul mezunu	93	3,20	1,03			
	D. Ortaokul mezunu	38	3,15	1,00			
	E. Lise ve dengi okul mezunu	62	3,15	0,91			
	F. Yüksekokul ve üzeri mezunu	56	2,83	,91			

*P< ,05

Yapılan tek yönlü varyans analizinde post hoc testlerden LSD yapılmıştır ve sonuçlarına göre, ilköğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algıları “Öğretmen-Öğrenci İletişimi” [$F_{(5-294)}=2.773$, $p \leq ,05$], “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” [$F_{(5-294)}=3.948$, $p \leq ,05$] boyutlarında anlamlı şekilde farklılaştığı, “Okul Yönetimi” [$F_{(5-294)}=1.142$, $p \leq ,05$] boyutunda ise anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre okul yaşam kalitesine yönelik algılarına ilişkin ortalamalar incelendiğinde, ilköğretim öğrencilerinin baba eğitim durumlarına göre okullarındaki yaşam kalitesinin alt boyutlarından “Öğretmen-Öğrenci İletişimi “ ve “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” boyutlarında lise ve dengi mezunu olanların lehine farklılık mevcut olduğu görülmektedir.

“Okula Yönelik Duygular” ve “Statü” boyutu normal dağılım göstermediği için babalarının eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını bulmak üzere bu boyutlara Dunnett’s C testi yapılmıştır. Buna göre, “Okula Yönelik Duygular” ve “Statü” boyutlarında babalarının eğitim düzeylerine göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Yapılan testin sonuçları Tablo 5.14 ’te verilmiştir.

Tablo 5.14 Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeylerine Göre Okul Yaşam Kalitesine Yönelik Algılarına İlişkin “Okula Yönelik Duygular” Boyutuna Ait Dunnett’s C Testi Sonuçları

Boyutlar	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Anlamlı fark
Okula Yönelik Duygular	A. Okuma yazma bilmiyor	12	3,14	,97	14,21	,00*	A-E
	B. Okuryazar	39	3,03	,85			A-F
	C. İlkokul mezunu	93	3,59	,89			B-C
	D. Ortaokul mezunu	38	3,82	1,02			B-D
	E. Lise ve dengi okul mezunu	62	4,22	,69			B-E
	F. Yüksekokul ve üzeri mezunu	56	4,17	,75			B-F
Statü	A. Okuma yazma bilmiyor	12	3,41	1,24	3,80	,00*	C-E
	B. Okuryazar	39	3,63	,91			C-F
	C. İlkokul mezunu	93	3,73	,92			
	D. Ortaokul mezunu	38	3,95	1,13			
	E. Lise ve dengi okul mezunu	62	4,0	,92			
	F. Yüksekokul ve üzeri mezunu	56	4,21	,64			

*P< ,05

Öğrencilerin okul yaşam kalitesine yönelik algılarının babalarının eğitim düzeyleri dağılımına ait aritmetik ortalamalar incelendiğinde ilköğretim öğrencilerinin baba eğitim durumlarına göre okullarındaki yaşam kalitesinin alt boyutlarından “Okula Yönelik Duygular” boyutunda lise ve dengi mezunu olanların lehine, “Statü” boyutunda ise yüksek okul ve üzeri mezunu olanların lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Mok ve Flynn’ın araştırmasına göre (2002) babaların eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin okul yaşam kalitesi ile ilgili algıları daha olumlu olmaktadır. Bu durum eğitim seviyesi yüksek babaların çocuklarının okul yaşamlarıyla daha yakından ilgilendiği, onlara kendi

öğrenim hayatlarından aktarımlar yaptığı sonucunu doğurabilir. Yapılan bu olumlu aktarımlar öğrencilerin okul yaşamlarına pozitif etki etmekte ve onların okul yaşam kalitesi algılarını arttırmakta olabilir. Kendisi olumlu okul yaşantısına sahip olmayan bir veli çocuğuna da olumlu aktarımlarda bulunamayabilir. Bu sebepten ötürü çocuğunun okul yaşantısına destek olmakta sıkıntı yaşayabilir.

SONUÇ

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, araştırma sorularına paralel olarak sunulmuş, daha sonra ulaşılan bu sonuçlar doğrultusunda hem uygulamaya yönelik hem de benzer konularda yapılacak araştırmalara yönelik öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Sonuçlar

OYKÖ'den alınan puanlar genel olarak incelendiğinde, öğrencilerin okullarının yaşam kalitesine ilişkin algılarının 1-5 ölçeği üzerinden orta düzeyde ($\bar{X}=3,31$) gerçekleştiği söylenebilir. Benzer sonuç, Sarı ve diğerlerinin (2007), Adana ilinde lise öğrencilerinin okullarının yaşam kalitesine ilişkin algılarını incelemek üzere yaptığı çalışma sonucunda, öğrencilerin okullarındaki yaşam kalitesini genel olarak orta düzeyde algıladıkları görülmüştür.

OYKÖ'nün tüm boyutlarında hesaplanan ortalamalar, 2,92 ve 3,90 arasında gerçekleşmiştir. En yüksek ortalama "Statü" boyutunda, en düşük ortalama ise "Öğrenci-Öğrenci İletişimi" boyutundadır. Sonuçlara bakılarak, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin ergenlik döneminde bulunduğundan kendilerini objektif değerlendiremedikleri ve bu yüzden "Statü" boyutunun ortalamasının en yüksek çıktığı söylenebilir. Yine öğrencilerin bu dönemde ergen benmerkezci anlayışlarından dolayı akranlarıyla kopuk iletişim içinde oldukları ve bu yüzden "Öğrenci-Öğrenci İletişimi" boyutunun en düşük ortalama sahip olduğu söylenebilir. Bu durum okul yaşam kalitesi bazında değerlendirildiğinde, ilköğretim öğrencilerinin içinde bulundukları yaşın okul yaşam kalitesi algılarına objektiflik açısından olumsuz etki ettiği sonucunu ortaya çıkarabilir.

Öğrencilerin okullarındaki yaşam kalitesine ilişkin algıları okulların bulunduğu sosyo-ekonomik düzeye göre incelendiğinde, OYKÖ'nün "Okul Yönetimi" hariç tüm boyutlarında en yüksek ortalamaların üst sosyo-ekonomik düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. Üst sosyo-ekonomik düzeye sahip okuldaki tüm boyutlar ortalamasının üzerindedir. Alt sosyo-ekonomik düzeye sahip okuldaki tüm boyutlar ise ortalamasının altında yer almaktadır. Orta sosyo-ekonomik düzeye sahip okulda ise "Öğrenci-Öğrenci İletişimi" haricindeki tüm boyutlar ortalamasının altında yer almaktadır. Araştırma sonucunu destekler nitelikte olan bir sonuç, Sarı ve diğerlerinin (2007), Adana ilinde lise öğrencilerinin okullarının yaşam kalitesine ilişkin algılarını incelemek üzere yaptığı çalışma sonucunda, üst sosyo-ekonomik düzeydeki liselerde okul yaşam kalitesinin daha yüksek olduğu doğrultusundadır. Bu durum üst sosyo- ekonomik

düzeye sahip öğrencilerin okullarından daha çok tatmin oldukları sonucunu ortaya çıkarabilir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular, okulun sağladığı olanaklar ile öğrencilerin okul yaşam kalitesi algıları arasında doğru orantı olduğunu göstermektedir. Kayıkçı ve Sayın (2010) tarafından yapılan “Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyleri” isimli çalışmadan elde edilen sonuç okullarının öğrencilere sağladığı sportif ve sosyal imkanların onların memnuniyetiyle anlamlı farklılık oluşturduğu yönünde olması, araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Okulunu seven, okulunda mutlu olan öğrenciler istenmeyen öğrenci davranışlarını daha az sergilediği ve böylece okul yönetimi açısından da olumlu bir okul ortamının beraberinde olduğu söylenebilir. Aynı pozitif durum öğretmenler açısından da oluşmaktadır.

Öğrencilerin okullarındaki yaşam kalitesine ilişkin algıları cinsiyetlerine göre incelendiğinde, grupların ortalamaları arasındaki farklar, “Okul Yönetimi” ve “Statü” boyutlarında kız öğrenciler lehine anlamlı bulunmuştur. “Öğrenci-Öğrenci İletişimi” boyutunda ise erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılık gözlenmiştir. Öğrencilerin okul yaşam kalitesi algılarının kız öğrenciler lehine çıkması erkek öğrencilerin okuldan tatmin olma düzeylerinin daha düşük olduğu sonucunu gösterir. Durmaz (2008), Kırklareli ili merkez ve ilçelerinde bulunan genel ve anadolu lisesi öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin algılarının incelenmesi için yaptığı araştırma sonucunda da kızlar lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durum erkek öğrencilerin okul yaşam kalitesi algılarının kız öğrencilerden farklı olduğu sonucunu doğrular. O halde erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha çok istenmeyen davranışlar sergilemesinin, onların okuldan tatmin olma düzeylerinin düşük olmasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılabilir. Okul yönetimi açısından bu durum erkek öğrencilerin ilgi, alaka ve yeteneklerine uygun etkinlik ve faaliyetlerde okulun desteklenmesi ile çözülebilir.

Öğrencilerin okullarındaki yaşam kalitesine ilişkin algıları okudukları sınıf düzeyine göre incelendiğinde, öğrencilerin okullarındaki yaşam kalitesine ilişkin algılarının bulundukları sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Kırklareli ili merkez ve ilçelerinde bulunan genel ve anadolu lisesi öğrencilerinin okul yaşam kalitesine ilişkin algılarının incelenmesi için Yılmaz (2005) tarafından yapılan araştırma neticesinde, sınıf düzeyi ile okul yaşam kalitesi algıları arasında anlamlı farklılığın olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durumda öğrencilerin bulundukları sınıf düzeylerinin okullarının yaşam kalitesi algılarını etkilemediği söylenebilir. İlköğretim öğrencilerinin sınıf düzeylerinin değişmesinin okul yaşam kalitesi algılarında bir farklılık oluşturmaması okul yönetimi açısından olumlu bir durum oluşturabilir. İçinde bulundukları gelişim dönemi itibarıyla yaklaşık aynı algılara sahip altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencileri okul düzenine

uymada birlikte hareket edebilirler. Böylece öğrencilerin hem sınıf içi hem de sınıf dışı olumsuz davranışları azalabilir, istekleri de aynı doğrultuda olabilir.

Öğrencilerin okul yaşam kalitesine yönelik algılarının annelerinin eğitim düzeylerine göre incelendiğinde, lise ve dengi mezunu olanların lehine farklılık mevcuttur. Çıkan sonucu destekler nitelikte olan bir çalışma, Mok ve Flynn (1997) tarafından yapılan “Okul Yaşam Kalitesine Okul Büyüklüğünün Etkisi” adlı çalışmadır. Bu çalışmada “Okulun büyüklüğü öğrencilerin okul yaşam kalitesi görüşleri üzerinde etkili midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Analizler sonucunda öğrenci cinsiyeti ve anne-baba eğitim düzeyinin okul yaşam kalitesine etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu durum annesi lise ve dengi mezunu olan öğrencilerin okullarından tatmin seviyesinin yüksek olduğu sonucunu doğrurabilir. Anne eğitim durumunun öğrencilerin okul yaşam kalitesine ilişkin algılarında lise ve dengi okul mezunu lehine farklılık göstermesi okul yönetimi açısından da değerlendirilebilir. Okuldan tatmin sağlayan, okulda mutlu olan öğrencinin akademik başarısı artabilirken, istenmeyen davranışlarında azalma görülebilir. Bu durum hem öğretmenler hem de okul yönetimi açısından kabul görebilecek davranışlardır. Anne eğitiminin öğrencilerin akademik başarılarına katkısının dışında, okul yaşam kalitesi algılarını da etkilemesi eğitimciler tarafından incelenmesi gerekli konular arasında olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin okullarındaki yaşam kalitesine ilişkin algıları babalarının eğitim düzeyine göre incelendiğinde sonuç lise ve dengi okul mezunu olanlar lehinedir. Bu durum anne eğitim seviyesi durumu ile paralellik göstermektedir. Böylece aynı sonuçların baba eğitim durumu için de geçerli olduğu söylenebilir.

Öneriler

Bu başlık altında yukarıda sunulan sonuçlar doğrultusunda uygulamaya ve gelecekte yapılabilecek araştırmalara yönelik olarak geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Bu çalışmada öğrencilerin diğer öğrencilerle ve okul yönetimi ile ilişkilerinden rahatsızlık duydukları durumlar olduğu söylenebilir. Öğrencilerin arkadaşlarıyla ilişkilerinde var olan bu hoşnutsuzluğun nedenleri araştırılabilir. Öğrenciler arasında var olan problemlerin çözümü için rehberlik servislerinin etkin bir şekilde çalışmasını sağlamak okul yönetiminin sorumluluğu altındadır.
2. Okul yöneticileri okulda özellikle öğrencilerle ilgili kararların alınması aşamasında öğrencilerin fikirlerine başvurabilir. Okullarda sosyal etkinlikleri düzenlemek okul

müdürünün izni ve onayı ile olmaktadır. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik, okulun imkanları çerçevesinde yapılacak sosyal etkinlikler ile öğrencilerin bilişsel ve sosyal gelişimleri desteklenmiş olur.

3. Öğrencilerin davranışlarının istendik yönde değiştirilmesinde ve geliştirilmesinde en büyük sorumluluk öğretmen ve okul idarecileri olan yöneticilere düşmektedir. Okul yöneticileri ve öğretmenler birbirleriyle olan iletişimlerinde öğrencilere rol model olabilirler.

4. Okul yöneticileri, öğrencilerin okullarındaki yaşam kalitesine ilişkin algılarını belirleyebilir ve okul yaşam kalitesini iyileştirici ve geliştirici tedbirler alabilir. Öğrenci bağlılığını ve öğrenme zevkini arttırmak için okullar en uygun koşulları öğrencilere sağlamaya çalışabilir. Öğrencilerin ders dışındaki zamanlarını geçirebilecekleri kütüphane, spor salonu, bilgisayar laboratuvarı gerektiğinde öğrencilerin kullanımına açık ve uygun olması önerilmektedir.

5. Bu araştırmada alt sosyo-ekonomik düzeye sahip okullardaki öğrencilerin orta ve üst sosyo-ekonomik düzeye sahip olan okullardaki öğrencilere kıyasla okullarının yaşam kalitesine ilişkin daha olumsuz görüş belirtmişlerdir. Alt sosyo-ekonomik düzeyde çalışan okul yöneticileri ve öğretmenlerinin öğrencilerinin okula yönelik duygularını daha olumlu hale getirmek için sosyal etkinlikler düzenlemeleri, öğrenci ilişkilerindeki sorunları çözmelerinde yardımcı olmaları, okul yönetimi ile sağlıklı iletişim kurma yollarını kazandırmaları ve öğrencilerin kişilik gelişimleri ile ilgili rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünü aktif olarak çalıştırmaları önerilmektedir. Bu sayede öğrenciler ailelerinden sağlayamadıkları bazı sosyal doyumları okullarından sağlayabilirler.

6. Okul yöneticileri ve öğretmenler okulu öğrenciler için daha çekici bir yer haline getirmek için stratejiler geliştirebilirler. Okul yöneticileri okullarının yaşam kalitesini arttırmak için gerekli yöntemleri araştırabilirler. Okul yöneticilerinin öğrenciler ile sağlıklı ilişkiler kurmaları için, onlarla daha fazla zaman geçirmeleri, öğrencilerin ilgi, yetenek ve isteklerini dikkate alacak okul faaliyetlerinde bulunmaları önerilmektedir.

7. Araştırmanın sonucunda anne baba eğitim durumunun okul yaşam kalitesi ile arasındaki ilişkiye göre veli eğitim seviyesinin artmasıyla öğrencilerin okul yaşam kalitesi algılarının da arttığı görülmektedir. Bu durumda okul yönetimi ve öğretmenler velilerle daha fazla iletişim halinde bulunabilir, araştırma sonucunu onlarla paylaşıp, yorumlayabilirler.

8. Araştırmanın sonucunda kız öğrencilerin okul yöneticileri ile ilişkilerinden erkek öğrencilere kıyasla daha çok tatmin oldukları görüldü. Erkek öğrencilerin de bu boyutlardan tatmin olma düzeylerini yükseltmek için öğretmenler ve okul yöneticileri kişisel çaba gösterebilirler.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu çalışma Bursa ilinde alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeye sahip üç ilköğretim okulunda yapılmış bir çalışmadır. Araştırmacılara, bu çalışmanın diğer illerdeki ortaöğretim ve ilköğretim okullarında da yapılması önerilmektedir.
2. Bu araştırmada ilköğretim öğrencilerinin görüşlerine başvurularak okul yaşam kalitesi algıları incelenmiştir. Okul yaşam kalitesi ile ilgili olarak öğretmen, veli ve yönetici görüşleri de alınabilir.
3. İlköğretim okullarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin okul yaşam kalitesi algılarını belirlemek için yapılan bu araştırma ölçek uygulaması ile sınırlı kalmıştır. Yapılacak yeni araştırmalarda gözlem ve görüşme yöntemlerinin de kullanılması ile daha ayrıntılı bilgilere ulaşılabilir.
4. Araştırmada ilköğretim okullarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin okul yaşam kalitesi algıları bazı değişkenler açısından farklılaşma durumunu belirlenmiştir. Yapılacak yeni araştırmalarda okul yaşam kalitesi algısı farklı değişkenler açısından incelenebilir.
5. Bu araştırma resmi ilköğretim okullarında uygulanmıştır. Yapılacak yeni araştırmalarda resmi ve özel okullarda okuyan öğrencilerin okul yaşam kalitesi algıları karşılaştırılabilir.
6. Araştırmanın OYKÖ'nün "Öğrenci-Öğrenci İletişimi" alt boyutunun diğer boyutlara kıyasla daha düşük değere sahip olması öğrencilerin diğer öğrencilerle ilişkilerinden tatmin olmadıklarını göstermiştir. İlköğretim öğrencilerinin akran guruplarıyla iletişimlerdeki olumsuzluk durumu ve bunun sebepleri araştırılabilir.

KAYNAKÇA

Açıkalın, A., “Toplumsal Kurumsal ve Teknik Yönleriyle Okul Yöneticiliği”,4.Basım.Mart,Ankara,(1998).

Ainley, J., Batten, M., & Miller, H., Patterns of Retention in Australian Government Schools (ACER Research Monograph No. 27), Hawthorn, Victoria, (1984a).

Ainley, J., Batten, M., & Miller, H. Staying at high school in Victoria. (ACER Research Monograph No. 23). Hawthorn, Victoria,(1984b).

Akpınar, B. ve Dilci, T., “Eğitim Programları Bağlamında Okulda Şiddet Olgusuna Yönelik Öğretmen Görüşleri”, Eğitim Araştırmaları, (2007),1-11.

Aktas,V. ve Güvenç, B.G.,“Kız ve Erkek Ergenlerde Saldırgan ve Olumlu Sosyal Davranışlar İle Yaş, İlişkisel Bağlam ve Kişiler Arası Duyarlılık Arasındaki İlişkiler,” Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, (2006),23(2), 233-264.

Alazzi, K.& Chiodo, J., ”Students’ Perceptions of Social Studies:A Study of Middle School and High School Students in Jordan” International Journal of Scholarly Academic Intellectual Diversity,Volume 8,Number 1.(2004).

Ardıç, A., “Öğrencilerde strese Neden Olan Etkenler ve Başa Çıkma Davranışları ”MEB Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ankara,(2009).

Ayık, A. & Ada Ş., “İlköğretim Okullarında Oluşturulan Okul Kültürü İle Okulların Etkililiği Arasındaki İlişki” Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,(2009) 8(2):429 - 446 ISSN: 1303-0094.

Antoncic, Bostjan; Hisrich, Robert D., Intrapreneurship: Construct Refinement and Cross-Cultural Validation; Journal of Business Venturing, (2001), No.16, ss. 497-527.

Bagozzi, Richard P., Evaluating Structural Equation model With Unobservable Variables and Measurement Error: A Comment , Journal Of Marketing Research,18, August , (1981), ss. 375-381.

Dedir, G. & Duruhan, K., “Devlet Okullarında ve Özel Okullarda Kutlanan Belirli Gün ve Haftaların Etkililik Düzeylerinin Kıyası(Kayseri İli Örneği)” Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, Güz, (2005), Sayı:168, Yıl:33.

Balcı, A., “Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler”, Ankara: Pegem A Yayıncılık, 6. Baskı, (2006).

Bayram, N., “Sosyal Bilimlerde SPSS İle Veri Analizi”, Bursa, Ezgi Kitabevi, (2004).

Blum, R., “School Connectedness: Improving Students’ Lives”.Journal of School Health, September, ABD, 2004.

Bilgiç,S., “İlköğretim Öğrencilerinde Okul Yaşam Kalitesi Algısının Arkadaşlara Bağlılık ve Empatik Sınıf Atmosferi Değişkenleriyle İlişkisinin İncelenmesi”,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Çukurova Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana, (2009).

Bilgin, N., “Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar”, İstanbul: Sistem Yayıncılık, (1995)

Binkley,M.,Rust,K. &Williams,T. “Reading Literacy in an International Perspective” US Department of Education Office of Educational Research and Improvement, A.B.D, (1996).

Bursalıoğlu, Z., “Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış”, Ankara: Pegem A Yayıncılık, 13. Baskı. (2005).

Chit-kwong,K., “School Improvement and University School Partnership”Conference Quality School Improvement Project,Hong Kong Institute of Educational Research,The Chinese University of Hong Kong 3rd June, (2006).

Çakar,F., “School attachment and quality of life in children and adolescents of elementary school In Turkey” Educational Research (ISSN: 2141-5161),(2011), September, Vol. 1(9) pp. 1465-1471

Cananoğlu, E & Tümkaya, S., “İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyleri ve Algıladıkları Sınıf Atmosferinin Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi” İlköğretim Online,(2011), 10(3), 919-933.

Carrington,A.& La Rouché,W.,Communication Awareness between Teachers and Students, A.B.D, (2008).

Çamur, E., “Liselerde Öğrenme İklimine İlişkin Yönetici, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşleri,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı, İzmir,(2006).

Çelik, V., Okul Kültürü ve Yönetimi (2. Baskı), Ankara: Pegem Yayınları,(2000).

Çinkır, S.ve Karaman Kepenekçi, Y., “Öğrenciler Arası Zorbalık,” Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, (2003), (34), 236–253.

Değirmencioğlu, S., “Okulda Şiddeti ve Öğrencilerin Okuldaki Rollerini Yeniden Düşünmek,” 1. Şiddet ve Okul: Okul Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Önlemler Sempozyumunda Sunulan Sözlü Bildiri, 28–31 Mart, İstanbul,(2006).

Demir, A.H., “İlköğretim Öğrencilerinde Stres Yaratan Yönetici Davranışları ve Öğrencilerin Basa Çıkma Davranışları,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Teftişi Programı, Ankara, (2002).

Demirel, Ö., “Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme” (8. Baskı), Ankara, Pegem A Yayıncılık Tic. Ltd. Şti., (2005).

Doğanay, A. & Sarı, M., “Öğrencilerin Üniversitedeki Yaşam Kalitesine İlişkin Algılarının Demokratik Yaşam Kültürü Çerçevesinde Değerlendirilmesi(Çukurova Üniversitesi örneği)”,Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, (2006),4, 16, 107 – 128

Durmaz,A., “Liselerde Okul Yaşam Kalitesi (Kırklareli İli Örneği)”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi, Edirne, (2008).

Haşlaman, T., Programlama Dersi İle İlgili Özdüzenleyici Öğrenme Stratejileri İle Başarı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi: Bir Yapısal Eşitlik Modeli (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2005, s.54-55.

Hoşgörür, V., “ İletişim”, Z. Kaya (Editör), Sınıf Yönetimi, Ankara: Pegem A Yayıncılık, (2002), (s. 65 – 89).

Kahraman, C., “Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Önlenmesi ve Giderilmesine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri- Edirne İli Merkez, Uzunköprü ve Havsa İlçeleri Örneği,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Bolu, (2006).

Karasar,N.,”BilimselAraştırmaYöntemiKavramlar,İlkeler,Teknikler”,Ankara,6.basım, (1994).

Karatzias, A., Papadioti- Athanasiou, V., Power, K.G. ve Swanson, “Quality of School Life, Development and Preliminary Standardization of an Instrument Based on Performance Indicators in Scottish Secondary Schools”, School Effectiveness and School Improvement, V. (2001a), 12(3), 265-284.

Kızmaz, Z., “Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım”, C.Ü Sosyal Bilimler Dergisi, (2006), 30 (1), 47-70.

Korkmaz,G., “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Okul Yaşam Kalitesini Algılama Düzeyleri ve Mesleki tutumlarının İncelenmesi”. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana, (2009).

Leonard,C.A.R., “Quality Of School Life and Attendance In Primary Schools,” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Newcastle Üniversitesi, Newcastle,(2002).

Leonard, C.A.R, Bourke, S., Schofield, N.J., “Quality of school Life and Absenteesism in Primary Schools”, Australian Association For Research in Education, Annual Conference, Sidney, December, 2000, 4-7.

Leonard, C., “Affective Outcomes In The Context Of School Reform -New South Wales Department Of Education And Training, Australia Sid Bourke And Neville Schofield” (2003).

Liu, Sandra, S.; Dubinsky, Alan J., “Institutional Entrepreneurship; A Panacea for Universities in Transition European”, Journal of Marketing, Vol.34, No.11/12, ss.1315-1337. The University Of Newcastle, Australia Paper Presented At The NZARE / AARE Joint Conference Hyatt Regency Hotel & University Of Auckland - December 1st (2000).

Linnakylä, P. ve Brunell, V. (1996). Quality of school life in the Finnish and Swedish speaking schools in Finland, M. Binkley, K. Rust, T. Williams (ed.) Reading literacy in an international perspective, s. 203 – 217. U.S. Department of Education Office of Educational Research and Improvement NCES 97-875.

Linnakyla, P., “Quality Of School Life In The Finnish Comprehensive School A Comparative View,” Scandinav Journal of Educational Research,(1995), (37), 63-74.

Linnakyla, P., “Collaboration and Authenticity in Evaluating the Quality of School Life,” Changing Contexts Of School Development - The Challenges To Evaluation And Assessment, Report on the International SBD Seminar April 21-26, Institute for Educational Research, University of Jyväskylä,(1997).

Malin, A. ve Linnakyla, P., “Multilevel Modelling In Repeated Measures Of The Quality Of Finnish School Life,” Scandinavian Journal of Educational Research,(2001) 45 (2), 145-165.

Marks, G. N., “Attitudes to School Life: Their Influences and Their Effects On Achievement and Leaving School”, Australia: Australian Council For Educational Research Ltd,(1998).

Marshall,M.L., “Center for Research on School Safety, School Climate and Classroom Management:Examining School Climate: Defining Factors and Educational Influences”University Center for School Safety, School Climate and Classroom Management, (2004).

Millî Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Resmî Gazete, Tarih: 27.08.2003, Sayı: 25212.

Mok, M. M. C. & Flynn, M., “Does School Size Affect Quality of School Life ?”, Issues in Educational Research, (1997), 7 (1), 69-86.

Mok, M. ve Flynn, M., “Determinants of Students’ Quality of School Life: A Path Model,” Learning Environments Research, (2002), (5), 275-300.

Özdamar, K., “Paket Programlarla İstatistiksel Veri Analizi 2”, Kaan Kitabevi, Eskişehir, 1999.

Paçacı, D., “Okulda Kaliteyi Belirleyen Faktörler Ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Kalite Anlayışları” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, İstanbul,(2001).

Samdal, O., Wold, B., Klepp, K.I. ve Kannas, L., “Students Perception Of School And Their Smoking And Alcohol Use: A Cross National Study,”Addiction Research, (2000), 8 (2), 141–167.

Sarı, M., “Okul Yaşam Kalitesi: Tanımı Değişkenleri ve Ölçülmesi,” Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (2006),3 (32), 139–151

Sarı, M., Ötünç, E. & Erceylan, H., “Liselerde okul yaşam kalitesi: Adana ili örneği. (2006).

Schmidt, L.J. ve Lunenburg, F.C., “Pupil Control Ideology, Pupil Control Behaviour And The Quality of School Life”, Journal of Research and Development in Education, (1989), (22), 36–44.

Schermelleh-Engel, K.; Moosbrugger, H. and Müller, H. Evaluating the Fit of Structural Equation Models: Tests of Significance and Descriptive Goodness-of-Fit Measures, *Methods of Psychological Research Online*, 8 (2), (2003), 23-74.

Şimşek, Ö.F., “Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları”, Ekinoks Yayıncılık, Ankara, (2007).

Şişman, M., “Eğitimde Mükemmellik Arayışı: Etkili Okullar”, Ankara: Pegem A Yayıncılık,(2002).

Şişman, M. ve Turan, S., “Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi”, Ankara: Pegem A Yayıncılık, (2001).

Sun-keung Pang,N., “Students' Quality of School Life in Bard 5 Schools”,*Asian Journal of Counselling* Vol.6, No. L. The Hong Kong Professional Counselling Association & The Chinese University of Hong Kong, (1999).

Sarı, M.,“Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Düşük ve Yüksek Okul Yaşam Kalitesine Sahip İki İlköğretim Okulunda Nitel Bir Çalışma,” Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.,(2007).

Şencan, H., “Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenirlik ve Geçerlik”. Ankara,Seçkin Yayıncılık, (2005).

Varış, F., “Eğitimde Program Geliştirme Teoriler Teknikler” (6. Baskı), Ankara, Alkım Kitapçılık Yayıncılık,(1996).

Verkuyten, M. ve Thijs, J., “School Satisfaction Of Elementary School Children: The Role Of Performance, Peer Relations, Ethnicity And Gender”,*Social Indicators Research*, (2002),59 (2), 203.

Yazgan İnanç, B. Bilgin, M. & Atıcı, M., “Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi” Adana,Nobel Kitabevi,(2004).

Yılmaz, K., “İlköğretim Okulu Müdürlerinin Liderlik Davranışlarıyla Öğretmenlerin Öğrenci Kontrol Yaklaşımları ve Öğrencilerin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Algıları Arasındaki İlişkiler,”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, (2002).

Yılmaz, K., “İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Görüşleri,” Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (2005), 1 (17), 1–13.

Yılmaz, K., “İlköğretim Okulu 6,7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Görüşleri,” Kastamonu Eğitim Dergisi, (2007),15 (2), 485–490.

EKLER

EK 1- Ölçek Sahibinden Alınan İzin Belgesi

15/11/2011

Sayın Gamze TÜRKOĞLU

Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı tezli yüksek lisans programında, Doç Dr. Ali SABANCI yönetiminde yürüteceğiniz “İlköğretim Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesine İlişkin Algıları" başlığını taşıyan çalışmanızda tarafımdan geliştirilen Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği'ni (OYKÖ) kullanmanızda bir sakınca bulunmamaktadır.

İlginize teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.



Dr. Mediha SARI
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı
Balcalı/Sarıçam – ADANA

EK 2- Veri Toplama Aracı

Sevgili Öğrenciler,

Aşağıdaki anket Bursa ili Yıldırım ilçesinde öğrenim görmekte olan ilköğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algılarını ölçmek için uygulanacaktır. Anketteki sorulara vereceğiniz yanıtlar tamamen gizli tutulacak ve elde edilen veriler araştırmanın bilimsel amacı dışında kullanılmayacaktır.

Soruları yanıtlarken göstereceğiniz ilgi ve titizlik için şimdiden teşekkür ederim.

Gamze TÜRKOĞLU

İlk.Mat.Öğrt.

Eğitim Yön.ve Den.Tezli

Yüksek Lisans Öğrencisi

1-Cinsiyetiniz:

☐ Kız ☐ Erkek

2-Kaçıncı sınıfta okuyorsunuz?

☐ 6 ☐ 7 ☐ 8

3-Babanızın eğitim durumu nedir?

☐ Okuma-yazma bilmiyor

☐ Okur-yazar

☐ İlkokul mezunu

☐ Ortaokul mezunu

☐ Lise veya dengi okul mezunu

☐ Yüksek okul mezunu

☐ Üniversite Mezunu

☐ Yüksek lisans derecesine sahip

☐ Doktora derecesine sahip

4-Annenizin eğitim durumu nedir?

☐ Okuma-yazma bilmiyor

- () Okur-yazar
 () İlkokul mezunu
 () Ortaokul mezunu
 () Lise veya dengi okul mezunu
 () Yüksek okul mezunu
 () Üniversite Mezunu
 () Yüksek lisans derecesine sahip
 () Doktora derecesine sahip

Bu bölümdeki ifadeleri dikkatle okuduktan sonra, (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Biraz Katılıyorum, (4) Katılıyorum ve (5) Kesinlikle Katılıyorum seçeneklerinden size en uygun olanı (X) ile işaretleyiniz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.		1. Kesinlikle Katılmıyorum	2. Katılmıyorum	3. Biraz Katılıyorum	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle Katılıyorum
1	Okulumu diğer okullardan daha çok beğeniyorum.					
2	Müdürümüzün okulumuzu geliştirmek/güzelleştirmek için çok çaba gösterdiğine inanıyorum.					
3	Bu okulda öğretmenlerin çoğu, öğrencilerin görüşlerine değer vermez.					
4	Öğrencilerin çoğu birbirine kırıcı davranmaktadır.					
5	Okuldaki arkadaşlarım arasında önemli bir yerim vardır.					
6	Müdür, okulumuzla ilgili kararları verirken öğrencilerin de fikrini sorar.					
7	Okulumdaki öğretmenlerin çoğu, en ufak bir şeyde bile kızıp bağırmaya başlıyor.					
8	Okulumda, başkalarını sürekli şikâyet eden birçok öğrenci vardır.					
9	Okuldaki birçok kişinin bana güvendiğini düşünüyorum					
10	Okulumda öğrencileri aşağılayan, hakaret eden birçok öğretmen vardır.					
11	Bu okulun öğrencisi olduğum için, kendimi şanslı hissediyorum.					
12	Müdürümüzün öğrencilerin okulda yaşadığı sorunları çözmek için yeterince uğraştığını düşünüyorum.					
13	Öğretmenimin (öğretmenlerimin), birçok konuda öğrencilere eşit					

	davrandığına inanıyorum.					
14	Okuldaki birçok öğrenci küfürlü konuşmaktadır					
15	Okuldaki arkadaşlarımın, beni kabul edip onayladıklarını düşünüyorum.					
16	Olanığım olsa başka bir okula nakil yaptırırdım.					
17	Okulla ilgili bir sorunum olduğunda, müdürün odasına gidip rahatlıkla konuşabilirim.					
18	Öğrencilerin çoğu birbirini kıskanmaktadır.					
19	Ailem beni başka bir okula göndermek istese çok üzülürüm.					
20	Okul müdürü, sık sık sınıfları ziyaret ederek ihtiyaçlarını belirler.					
21	Öğretmenlerimin, bize daha iyi ders anlatabilmek için, kendilerini sürekli geliştirdiğine inanıyorum.					
22	Öğrenciler teneffüslerde oynarken, sık sık kavga etmektedirler.					
23	Bu çevredeki en berbat okul, benim okulumdur.					
24	Okul müdürümüz, teneffüslerde bahçede dolaşarak öğrencilerle ilgilenir.					
25	Öğretmen ders anlatırken, öğrencilerin çoğu başka şeylerle ilgilenmektedirler.					
26	Öğretmenlerimiz, dersleri daha zevkli hale getirmek için ellerinden geleni yapmaktadır.					
27	Başka bir okulda okuyor olsaydım, daha başarılı olurum.					
28	Öğrencilerin başarılı olması için, öğretmenlerin yeterince çaba gösterdiklerine inanıyorum.					
29	Okulumuzda birçok öğrencinin küçük düşürücü bir takma adı vardır.					
30	İnsanların okulum hakkında kötü sözler söylemesi beni rahatsız eder.					
31	Okulumdaki öğretmenlerin çoğunu çok seviyorum.					
32	Okulumdaki insanların çoğu başkalarını küçümsemektedir.					
33	Bu okulun öğrencisi olmak beni gururlandırıyor.					
34	Bu okulda öğrencilerin yeni, yaratıcı fikirleri öğretmenlerin çoğu tarafından desteklenmektedir.					
35	Okulumdaki insanların çoğu, başkalarının kusurlarıyla (kekemelik, şaşılık, çirkinlik vb.) alay etmektedir.					

EK 3- Bursa Valiliği'nden Alınan İzin Belgesi

**T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

13 Şubat 2012

Sayı : B.08.4.MEM.0.16.20.02-605 / 7514
Konu : Araştırma İzni

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : M.E.B.na Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi

Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden Gamze TÜRKÖĞLU'nun "İlköğretim Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesine İlişkin Algıları" konulu tez çalışmasını Yıldırım ilçesindeki Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu, Mürmin Gençoğlu İlköğretim Okulu ve Hasan Öztimur İlköğretim Okulu'ndaki 6., 7. ve 8. sınıfına devam eden öğrencilere uygulamak istediği, Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nun 27 Aralık 2011 tarihli ve 21057 sayılı yazısı ile bildirilmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı her tür ve her derecedeki okul ve kurumlarda yapılacak lisans, yüksek lisans, doktora veya doktora üstü araştırma-geliştirme çalışmaları ile Bakanlığın destek verdiği araştırmalar kapsamındaki anket, uygulama, gözlem gibi faaliyetler; bir ili kapsıyorsa izin başvurularının İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne yapılacağı ilgi yönergede belirtildiğinden Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden Gamze TÜRKÖĞLU'nun "İlköğretim Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesine İlişkin Algıları" konulu tez çalışması ile ilgili öneri ve veri toplama araçlarının, ilgi Yönerge gereği ilimizde oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenerek değerlendirilmesi sonucunda, araştırma ile ilgili anketlerin okullardaki eğitim öğretim faaliyetleri aksatılmadan, mühürlü ve imzalı anketlerin aslı okul müdürlüklerince görülerek, gönüllülük esası ve veli izni ile okul müdürlüklerinin gözetim ve sorumluluğunda Yıldırım ilçesindeki Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu, Mürmin Gençoğlu İlköğretim Okulu ve Hasan Öztimur İlköğretim Okulu'ndaki 6., 7. ve 8. sınıfına devam eden öğrencilere ilgi Yönerge çerçevesinde uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde gereğini olurlarınıza arz ederim.

Atilla GÜLSAR
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
10.02/2012

İsmail DEMİRHAN
Vali a.
Vali Yardımcısı



Adres: Yeni Hükümet Konağı A-Blok
Osmanpaşa / 16060 BURSA
Tel: (0 224)25670 00/118 Faks: (0 224)256 66 80
Web: www.bursameb.gov.tr / www.ara18.com
Müdür Yardımcısı: Muhammet ATAĞÜ



FORM: 2

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Gamze TÜRKOĞLU
Kurumu / Üniversitesi	Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Araştırma yapılacak iller	Bursa
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Yıldırım ilçesinde bulunan toplam 3 ilköğretim kurumunun 6. 7. ve 8. sınıfına devam eden öğrencileri.
Araştırmanın konusu	İlköğretim Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesine İlişkin Algıları
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Tez Önerisi
Veri toplama araçları	Okul Yaşam Kalitesi Ölçeği
Görüş istenilecek Birim/Birimler	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Tezde kullanılacak veri toplama araçlarının MEB Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesine göre uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.	
Komisyon kararı	Oybirliği / Oyçokluğu ile alınmıştır.
Muhalef üyenin Adı ve Soyadı:	Gerekçesi:

KOMİSYON

09.10.2012
 Komisyon Başkanı
 Muhammet ATAĞLI

Yasemin
 Yasemin FILİZ

Yasemin
 Yasemin BULUT

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Gamze TÜRKOĞLU

Doğum Tarihi ve Yeri : 04/09/1984 - BURSA

Medeni Durumu : Evli

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : Erkek Lisesi /BURSA

Lisans Diploması : Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Mat.Öğrt.

Yabancı Dil / Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : 2006-2009:Adnan Menderes İlköğretim Okulu, BURSA

2009-2011:İnönü İlköğretim Okulu, ANTALYA

2011-2012:Mümin Gençoğlu 1 İlköğretim Okulu, BURSA

E-posta : yemze@hotmail.com